

**Inspraakbundel**

**Reacties op voornemen en participatie 'Programma Verbindingen  
Aanlanding Wind op Zee 2031-2040'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten  
Postbus 111  
9200 AC DRACHTEN  
[www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl)

## **INHOUDSOPGAVE**

Woord vooraf .....	3
Kennisgeving.....	5

## **MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE REACTIES:**

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties .....	8
Alfabetisch overzicht organisaties en reacties .....	9
Reactie 202300426 tot en met 202300827.....	10

## Woord vooraf

Van vrijdag 3 maart 2023 tot en met donderdag 13 april 2023 lag het voornemen en het voorstel voor participatie voor het project Programma Verbindingen Aanleiding Wind op Zee 2031-2040 ter inzage. In deze periode kon u hierop reageren.

### Wat houdt het programma in?

Het doel van Programma VAWOZ is te onderzoeken welke routes en locaties het meest geschikt zijn om de stroom of waterstof van de windparken op zee naar het vaste land te brengen en aan te sluiten op het hoogspanningsnet of waterstofnetwerk. Dit gebeurt in nauwe samenspraak met maatschappelijke organisaties, burgers, bedrijven en bestuursorganen. Ook kijken we of er in de buurt van de aansluiting van de windenergie op het hoogspanningsnet ruimte is voor elektrolyzers zodat een deel van de stroom op land in waterstof kan worden omgezet. Het programma onderzoekt de mogelijke gevolgen voor milieu, omgeving, economie, systeemintegratie, toekomstvastheid, techniek, circulariteit, veiligheid en kosten. Deze effecten worden in kaart gebracht door middel van een integrale effectenanalyse (IEA) en het opstellen van een plan-milieueffectrapport (PlanMER).

Op basis van de uitkomsten van Programma VAWOZ besluit de Minister voor Klimaat en Energie, samen met andere ministers, welke routes en locaties verder uitgewerkt gaan worden in ruimtelijke procedures. Bij het nemen van dit besluit wordt o.a. de inbreng vanuit de omgeving, adviezen van de Commissie voor de milieueffectrapportage, medeoverheden, het Noordzeeoverleg en het Omgevingsberaad Waddengebied betrokken.

### Waarom is dit programma nodig?

In het Klimaatakkoord is afgesproken om de Nederlandse energievoorziening te verduurzamen. Hiermee wordt de CO<sub>2</sub>-uitstoot verminderd en klimaatverandering tegengegaan. Daarnaast versnelt de huidige energiecrisis en oorlog in Oekraïne de vraag naar duurzame en in Nederland opgewekte energie. De grootschalige opwek van windenergie op zee speelt een cruciale rol bij het verduurzamen van onze energievoorziening. Hoe en waar de opgewekte groene energie het beste aan land kan worden gebracht onderzoekt het Programma VAWOZ.

### Samenhang met andere projecten

Parallel aan het Programma VAWOZ lopen verschillende trajecten (met eigen inspraakprocedures) waar het programma samenhang mee heeft. Zo wordt in het Programma Aansluiting Wind op Zee-Eemshaven en het project Nederwiek 3 ook onderzoek gedaan naar mogelijke routes voor het aansluiten van windparken na 2031, in respectievelijk Eemshaven en Moerdijk. De windenergiegebieden voor de periode 2031–2040 – waar het Programma VAWOZ de aanlandingen voor onderzoekt – worden aangewezen in de partiële herziening van het Programma Noordzee. Een nadere toelichting op de samenhang met deze – en andere trajecten – staat in het voornemen en voorstel voor participatie.

### Reacties

Op het voornemen en voorstel voor participatie zijn binnen de reactietermijn in totaal 29 reacties binnengekomen. De reacties zijn integraal opgenomen in deze inspraakbundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van [www.bureau-energieprojecten.nl](http://www.bureau-energieprojecten.nl).

### Wat gebeurt er met uw reactie?

Uw reactie op het voornemen wordt betrokken bij het opstellen van de zogenoemde concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD). In de c-NRD staat welke alternatieven in de volgende fase van het programma worden onderzocht en hoe het onderzoek wordt gedaan. De c-NRD zal naar

verwachting in december 2023 ter inzage liggen. Uw reactie op het voorstel voor participatie wordt gebruikt om het participatieproces verder uit te werken.

**Wilt u meer weten?**

Meer informatie over het Programma VAWOZ en alle bijbehorende documenten vindt u op [www.rvo.nl/programma-vawoz](http://www.rvo.nl/programma-vawoz). Heeft u vragen over de procedure? Bel dan met telefoonnummer 070 379 89 79 of mail naar [vawoz@minezk.nl](mailto:vawoz@minezk.nl).





## Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee 2031–2040

### Kennisgeving voornemen en participatie

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat start met het Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (Programma VAWOZ) 2031–2040. Het Programma VAWOZ onderzoekt hoe en waar de energie vanuit, nog te bouwen, windparken op zee het beste aan land kan worden gebracht met stroomkabels en waterstofleidingen. Het programma richt zich op de aanlandingen die gerealiseerd moeten worden in de periode 2031–2040. Het programma start met de terinzagelegging van het voornemen en voorstel voor participatie op 3 maart 2023 en heeft een geschatte looptijd van ruim twee jaar.

In deze kennisgeving leest u wat het programma inhoudt, waarover u kunt meedenken en hoe u kunt reageren.

### Wat houdt het programma in?

Het doel van Programma VAWOZ is te onderzoeken welke routes en locaties het meest geschikt zijn om de stroom of waterstof van de windparken op zee naar het vaste land te brengen en aan te sluiten op het hoogspanningsnet of waterstofnetwerk. Dit gebeurt in nauwe samenspraak met maatschappelijke organisaties, burgers, bedrijven en bestuursorganen. Ook kijken we of er in de buurt van de aansluiting van de windenergie op het hoogspanningsnet ruimte is voor elektrolyzers zodat een deel van de stroom op land in waterstof kan worden omgezet. Het programma onderzoekt de mogelijke gevolgen voor milieu, omgeving, economie, systeemintegratie, toekomstvastheid, techniek, circulariteit, veiligheid en kosten. Deze effecten worden in kaart gebracht door middel van een integrale effectenanalyse (IEA) en het opstellen van een plan-milieueffectrapport (PlanMER).

Op basis van de uitkomsten van Programma VAWOZ besluit de Minister voor Klimaat en Energie, samen met andere ministers, welke routes en locaties verder uitgewerkt gaan worden in ruimtelijke procedures. Bij het nemen van dit besluit wordt o.a. de inbreng vanuit de omgeving, adviezen van de Commissie voor de milieueffectrapportage, medeoverheden, het Noordzeeoverleg en het Omgevingsberaad Waddengebied betrokken.



Overzicht van de te onderzoeken aanlandlocaties 2031–2040

### Waarom is dit programma nodig?

In het Klimaatakkoord is afgesproken om de Nederlandse energievoorziening te verduurzamen. Hiermee wordt de CO<sub>2</sub>-uitstoot verminderd en klimaatverandering tegengegaan. Daarnaast versnelt de huidige energiecrisis en oorlog in Oekraïne de vraag naar duurzame en in Nederland opgewekte



energie. De grootschalige opwek van windenergie op zee speelt een cruciale rol bij het verduurzamen van onze energievoorziening. Hoe en waar de opgewekte groene energie het beste aan land kan worden gebracht onderzoekt het Programma VAWOZ.

### **Samenhang met andere trajecten**

Parallel aan het Programma VAWOZ lopen verschillende trajecten (met eigen inspraakprocedures) waar het programma samenhang mee heeft. Zo wordt in het Programma Aansluiting Wind op Zee-Eemshaven en het project Nederwiek 3 ook onderzoek gedaan naar mogelijke routes voor het aansluiten van windparken na 2031, in respectievelijk Eemshaven en Moerdijk. De windenergiegebieden voor de periode 2031–2040 – waar het Programma VAWOZ de aanlandingen voor onderzoekt – worden aangewezen in de partiële herziening van het Programma Noordzee. Een nadere toelichting op de samenhang met deze – en andere trajecten – staat in het voornemen en voorstel voor participatie.

### **Participatie: uw mening en inbreng zijn belangrijk**

Het programma raakt mogelijk de belangen van veel partijen zoals maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat vindt het daarom belangrijk dat al deze partijen de mogelijkheid hebben om ideeën in te brengen en mee te denken om gezamenlijk tot betere oplossingen te komen. In het voorstel voor participatie staat beschreven hoe het ministerie van plan is de verschillende partijen te betrekken in de eerste fase van het programma, tot en met het opleveren van het onderzoeksplan (de Notitie Reikwijdte en Detailniveau). Het participatieplan wordt geactualiseerd rondom belangrijke momenten in het programma.

### **Wilt u reageren?**

U kunt van vrijdag 3 maart 2023 tot en met donderdag 13 april 2023 reageren op het voornemen en het voorstel voor participatie. In deze periode kunt u deze documenten bekijken op [www.rvo.nl/programma-vawoz](http://www.rvo.nl/programma-vawoz). Op papier kunt u de documenten tijdens openingstijden bekijken bij de gemeenten: Hollands Kroon, Den Helder, Schagen, Zaanstad, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Beverwijk, Velsen, Voorne aan Zee, Rotterdam, Moerdijk, Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee, Lansingerland, Nissewaard, Westland, Tilburg, Maasgouw, Borsele, Vlissingen, Sluis en Terneuzen.

U kunt op drie manieren reageren.

- Digitaal: via [www.rvo.nl/programma-vawoz](http://www.rvo.nl/programma-vawoz).
- Telefonisch op werkdagen tussen 9:00 en 17:00 uur via telefoonnummer 070 379 89 79.
- Per post:

Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Programma VAWOZ V&P  
Postbus 111  
9200 AC Drachten

Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan sturen wij u per brief een ontvangstbevestiging.

### **Wat gebeurt er met uw reactie?**

Uw reactie op het voornemen wordt betrokken bij het opstellen van de zogenoemde concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD). In de c-NRD staat welke alternatieven in de volgende fase van het programma worden onderzocht en hoe het onderzoek wordt gedaan. De c-NRD zal naar verwachting in december 2023 ter inzage liggen. Uw reactie op het voorstel voor participatie wordt gebruikt om het participatieproces verder uit te werken.

### **Wilt u meer weten?**

Meer informatie over het Programma VAWOZ en alle bijbehorende documenten vindt u op [www.rvo.nl/programma-vawoz](http://www.rvo.nl/programma-vawoz). Heeft u vragen over de procedure? Bel dan met telefoonnummer 070 379 89 79 of mail naar [vawoz@minezk.nl](mailto:vawoz@minezk.nl).

## Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie opzoeken. Door te klikken op uw reactienummer wordt u automatisch doorverwezen naar de reactie. De reacties zijn opgenomen vanaf pagina 10.

### Reacties op voornemen en participatie 'Programma Verbindingen Aanleiding Wind op Zee 2031-2040'

Registratienummer	Reactienummer
202300426	202300426
202300427	202300427
202300428	202300428
202300430	202300430
202300431	202300431
202300436	202300436
202300437	202300437
202300439	202300439
202300440	202300440
202300442	202300442
202300466	202300466
202300469	202300469
202300712	202300712
202300714	202300714
202300715	202300715
202300735	202300735
202300739	202300739
202300740	202300740
202300743	202300743
202300745	202300745
202300755	202300755
202300763	202300763
202300765	202300765
202300772	202300772
202300775	202300775
202300777	202300777
202300784	202300784
202300826	202300826
202300827	202300827

## Alfabetisch overzicht organisaties en reacties

### Reacties op voornemen en participatie 'Programma Verbindingen Aanleiding Wind op Zee 2031-2040'

Reactienummer	Organisatie
202300715	BBL Company, GRONINGEN
202300740	Cluster West en als wetlandwachter Vogelbescherming, NIEUWDORP
202300745	Dorpsraad 's-Heerenhoek, S-HEERENHOEK
202300763	Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland N.V. (EPZ), VLISSINGEN
202300827	Evides Waterbedrijf, ROTTERDAM
202300735	Gemeente Borsele, College van Burgemeesters en Wethouders, HEINKENSZAND
202300755	Gemeente Maasgouw, College van Burgemeester en Wethouders, MAASBRACHT
202300714	Havenbedrijf Rotterdam N.V., ROTTERDAM
202300440	NOGAT, S-GRAVENHAGE
202300739	Port of Den Helder, DEN HELDER
202300743	Provincie Flevoland, Gedeputeerde Staten, LELYSTAD
202300777	Regio de Kop van Noord-Holland (4 gemeenten), College van Burgemeester en Wethouders, ANNA PAULOWNA
202300775	Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland, NISSE
202300772	Stichting Borsele tot de Kern, DRIEWEGEN
202300826	Stichting Red de Wieringermeer, SLOOTDORP
202300466	Veiligheidsregio Kennemerland, HOOFDDORP
202300439	Veiligheidsregio Noord-Holland Noord, ALKMAAR
202300765	Wijkgroep WestBeverwijk, BEVERWIJK

**Reactie 202300426 tot en met 202300827**

**Verzonden:** 3/3/2023 12:34:32 PM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:**

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):**

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** [REDACTED]

**Huisnummer:** [REDACTED]

**Postcode:** [REDACTED]

**Woonplaats:** [REDACTED]

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:** [REDACTED]

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Particulier

**(Mede) namens:**

**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Getijdenstroom blijft altijd van toepassing in welk weersomstandigheden ook.

Waarom wordt hier niet mee gewerkt, het is de meest vriendelijke manier van energie opwekken.

Tweede vorm is de golfbeweging niet zo constant maar kan een vorm van energie opwekken.

Samen met wind, kernenergie, waterstof, golf, getijde en biogas maken wij een wereld zaak

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Snelheid en geen bureaucratie.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Ik ben te oud

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Geen



**Verzonden:** 3/4/2023 1:31:07 PM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:**

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):**

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** [REDACTED]

**Huisnummer:** [REDACTED]

**Postcode:** [REDACTED]

**Woonplaats:** [REDACTED]

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:** [REDACTED]

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Particulier

**(Mede) namens:** Mijzelf

**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Nee op zich allemaal goede ideeën, die door zowel bevolkingsgroei (door zowel geboorten als vuchtelingen vanuit de wereld naar europa), de oorlog in oekraïne en de ecologische streefpunten in versneld tempo gemaakt moeten worden.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Samenwerking diverse partijen, het horen van verschillende partijen. Omdat het toekomst gerichtte vraagstukken zijn is dit voor de gewone burger vaak lastig te bevatten, daarom ook goede duidelijke jip en janneke uitleg naar burger.

Milieu, leefruimte en het bang voor het verlies van het gezicht vh gebied (zeeland is ruimte, frisse lucht en natuur/water) graag zo ook behouden.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Ik heb via het advertentieblad uw webinar gevolgd. Dit was duidelijk naar nog niet concreet. Vragen reizen bij mij hoe mijn gebied er met 4 hectare aan transformatiegebied (hoogspannings toren/waterstof - en electr aanlanding bij Terneuzen) eruit gaat zien.

Ik heb me geabonneerd op de nieuwsbrief.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Geen.

**Verzonden:** 3/4/2023 9:07:36 PM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:**

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):**

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** [REDACTED]

**Huisnummer:** [REDACTED]

**Postcode:** [REDACTED]

**Woonplaats:** [REDACTED]

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:** [REDACTED]

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Particulier

**(Mede) namens:**

**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Ik ben enthousiast over het plan en heb zelf geen beter alternatief. U mag best meer in de media etaleren dat u al zover bent met deze planvorming. Dat helpt om het vertrouwen van de burger in de overheid terug te winnen. De overheid mag meer actief naar buiten treden met 'beeld en geluid' wat ze allemaal al doet om van fossiele brandstof af te komen en om te verduurzamen.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Ik vind voortgang belangrijker dan inspraak. We hebben geen tijd meer te verliezen. Uw plan ziet er voor mij als leek goed uit en geeft vertrouwen. Nu graag adequaat handelen.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Informereren over de voortgang met periodieke en frequente aandacht in de (sociale-) media. Niet teveel inspraak aub. Dat lijdt tot polderen en vertraging.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Verschillende doelgroepen definiëren die geïnformeerd moeten worden. Om de 'massa' mee te krijgen graag op een laagdrempelige en 'sexy' wijze de samenleving mee 'op reis' nemen met dit programma.

**Verzonden:** 3/5/2023 1:38:08 PM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:**

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):**

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** [REDACTED]

**Huisnummer:** [REDACTED]

**Postcode:** [REDACTED]

**Woonplaats:** [REDACTED]

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:**

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Particulier

**(Mede) namens:**

**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Prima plan

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Prima

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Prima

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Prima

**Verzonden:** 3/6/2023 4:17:37 PM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:**

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):**

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** [REDACTED]

**Huisnummer:** [REDACTED]

**Postcode:** [REDACTED]

**Woonplaats:** [REDACTED]

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:**

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Particulier

**(Mede) namens:**

**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Nee

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Dat Den Helder de aanlanding krijgt.

We hebben als aargas aanlanding

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

via digitale weg

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Geen

**Verzonden:** 3/12/2023 11:00:48 AM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Particulier  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Na mijn pensionering als advocaat ben ik vanuit Den Haag naar Zeeland verhuisd met mijn vrouw. Vanwege de natuur en rust.

Wij zijn geschrokken van de verwoesting van het landschap in Zuid Beveland door de nieuwe hoogspanningsleidingen. Het is vreemd dat na Rilland de energie wel onder de grond kan worden getransporteerd. Waarom hier niet? Gevreesd moet worden dat met de toenemende vraag en de bouw van nieuwe kerncentrales Zeeland wordt opgeofferd aan de elektriciteitsbehoefte van het achterland. Eerst werd Limburg ontdaan van de kolen, Groningen van het gas en nu Zeeland van de mooie natuur!

Daarom aub ondergronds transport en anders maar aanlanden in natuurgebied Meyendel bij Den Haag.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Ondergronds transport over land

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

nvt

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

zie hieroor

**Verzonden:** 3/13/2023 3:56:29 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Particulier  
**(Mede) namens:** Inwoner Borsele  
**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Ondergronds of onder water leidingen door Zeeland

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Geen nieuwe electriciteitsmasten in Zeeland, verpesten het landschap en mijn woongenot

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Wil meedenken

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Breed aanbieden, per dorp!

**Verzonden:** 3/17/2023 2:01:51 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Veiligheidsregio  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Veiligheidsregio Noord-Holland Noord

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie de reactie bij vraag 4

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Aandacht voor fysieke veiligheid, waaronder het feitelijk delen van bekende en onbekende veiligheid.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Als veiligheidsregio kunnen wij inzichtelijk maken aan de andere participanten welke rol wij hebben in het besluitvormingsproces en welke (on)mogelijkheden er samenhangen met het bestrijden van eventuele (ramp)scenario's.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Neem alle betrokken veiligheidsregio's op in bijlage 2. Als VR'en zijn wij voor de fysieke veiligheid de belangrijkste adviseur van het bevoegd gezag. Wij zijn via o.a. kennistafels al in gesprek met woordvoerders van Tennet/Gasunie etc.



**Verzonden:** 3/21/2023 9:25:52 AM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** M  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Bedrijf  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** NOGAT

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Hergebruik van bestaande offshore gas leidingen voor het transport van waterstof is een belangrijke versneller van de energietransitie en heeft bovendien zeer lage kosten en geen impact op milieu, omdat de leidingen er al liggen en er geen/weinig aanpassingen nodig zijn. Bij de betrokken partijen mis is Noordgastransport B.V. en NOGAT B.V.

93934471\_8738401\_Paper\_Offshore\_waterstof\_transport\_via\_hergebruik\_aardgasleidingen.pdf

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Duidelijke communicatie met alle betrokkenen.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Betrek alle belanghebbenden. De bestaande offshore gas pijpleiding bedrijven missen. Neem NOGAT en NGT mee als betrokken organisatie uit de private sector. Ik kan als contactpersoon dienen.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Kom met specifieke vragen en organiseer specifieke sessies. Kom met tijdige communicatie en houdt de tijdslijnen helder.

## Offshore waterstof transport via hergebruik aardgasleidingen *Slim accelereren richting grootschalige groene waterstofproductie op de Noordzee*

### Aanleiding

De ambities voor wind op de Noordzee en de productie van waterstof zijn recent verhoogd. In 2050 is de doelstelling om 70 GW op het Nederlandse deel van de Noordzee gerealiseerd te hebben. Naast elektriciteit gaat offshore groene waterstofproductie een belangrijke rol spelen voor verder van de kust gelegen locaties, zoals in de Kamerbrief windenergie op zee 2030-2050 van 16 september 2022 is aangegeven. Waterstof geproduceerd op zee met wind elektriciteit is goedkoper dan waterstofproductie op land met wind elektriciteit van zee, omdat diverse elektriciteit conversiestappen kunnen worden uitgespaard. Bovendien is waterstoftransport via pijpleidingen goedkoper en efficiënter dan elektriciteitstransport via kabels; zeker over grote afstanden.

In de Nederlandse Noordzee liggen een aantal grote pijpleidingen (36-inch diameter) welke geschikt zijn en hergebruikt kunnen worden voor waterstoftransport van de offshore windparken naar land. De leidingen liggen gunstig ten opzichte van de wind(zoek)gebieden (zie figuur in de bijlage). Deze leidingen zijn bovendien verbonden met gasvelden welke mogelijk voor grootschalig waterstofopslag hergebruikt kunnen worden.

Waterstofproductie op zee met transport van waterstof via hergebruikte, bestaande pijpleidingen kent een aantal belangrijke voordelen ten opzichte van nieuw te leggen pijpleidingen: we kunnen sneller richting grootschalige productie opschalen en het is goedkoper aangezien het vele honderden miljoenen euro's aan investeringen bespaart. De leiding ligt er namelijk al. Daar bovenop komt nog het feit dat hergebruik beter is voor ecologie en milieu omdat de aanlanding er al ligt, alsmede alle interconnecties met andere leidingen op land en internationaal. Dit alles komt de samenleving en eindgebruiker ten goede.

Om de ambitieuze uitrol van de wind op zee, waterstofproductie op zee, transport van waterstof naar land en transport van waterstof op land zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten, willen de operators van de offshore pijpleidingen graag samenwerken met stakeholders zoals EZK, ACM, Gasunie en EBN om er zodoende voor te zorgen dat de in deze paper beschreven voordelen volledig worden onderzocht en maximaal benut. Zo kunnen we al voor 2030 doorschakelen naar grootschalige groene waterstofproductie op de Noordzee.



Overzicht van de bestaande offshore pijpleidingen en de wind(zoek)gebieden.

Rood: NGT | blauw: NOGAT | geel: WGT

## Eigenschappen, kenmerken en voordelen van waterstoftransport via hergebruik aardgasleidingen

### *Feiten & Cijfers*

- 1 De NGT en NOGAT offshore gaspijpleidingen zijn geschikt voor waterstoftransport. Bureau Veritas heeft hiervoor recent een 'Certificate of Fitness' voor waterstoftransport afgegeven voor deze twee pijpleidingen.
- 2 De kosten voor het geschikt maken voor waterstof worden door NGT en NOGAT ingeschat op minder dan 10% van de kosten van een nieuw aan te leggen pijpleiding (inclusief extra inspecties), welke de samenleving en eindgebruiker ten goede komt.
- 3 De NGT-leiding komt aan land bij de Eemshaven in Groningen en de NOGAT-pijpleiding bij Den Helder in Noord-Holland. Er is dus geen nieuwe aanlanding nodig door kwetsbaar natuurgebied. Ook is er al een aansluiting op het aardgasnetwerk op land.
- 4 De capaciteit voor waterstoftransport van de NGT-leiding wordt ingeschat op 10-14 GW en die van de NOGAT-leiding op 10-12 GW.
- 5 Door waterstofproductie op zee in plaats van op land en transport via de NGT- en NOGAT-pijpleiding naar land, kunnen 6 tot 8 DC elektriciteitskabels van elk 2 GW per leiding worden uitgespaard.
- 6 De bestaande aardgasproductie op de Noordzee, die door NGT en NOGAT naar land wordt getransporteerd, kan na re-routing in zijn geheel via bijvoorbeeld de NOGAT-pijpleiding naar land worden gebracht.



Voorbeeldscenario mogelijke nieuwe leidingen (gestippeld rood) om gas van NGT (groen) naar NOGAT (rood doorgetrokken) te herrouteren.

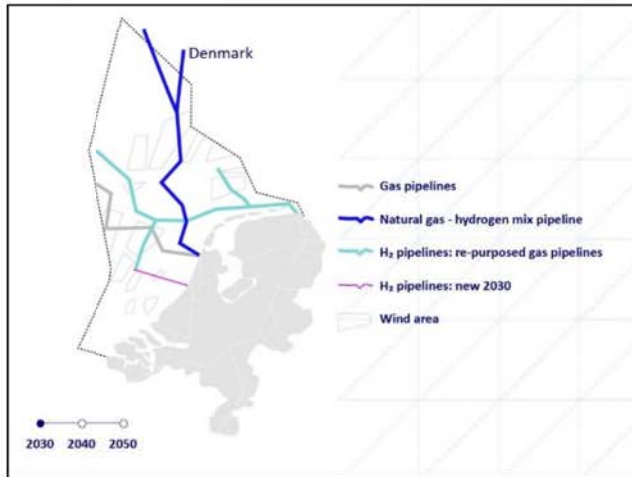
De NGT-pijpleiding zou bijvoorbeeld al voor 2030 kunnen worden vrijgemaakt voor waterstoftransport. Hierdoor is wind-waterstof productie in de windgebieden 7 en 3 met



aansluiting op de NGT-waterstofpijpleiding voor 2030 mogelijk. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om eerst de NOGAT-pijpleiding beschikbaar te maken voor waterstof en voorlopig gasproductie nog via de NGT-pijpleiding te transporteren. Echter, dit is nog onder voorbehoud van uit te voeren studies en onder voorbehoud van alle vereiste goedkeuringen.

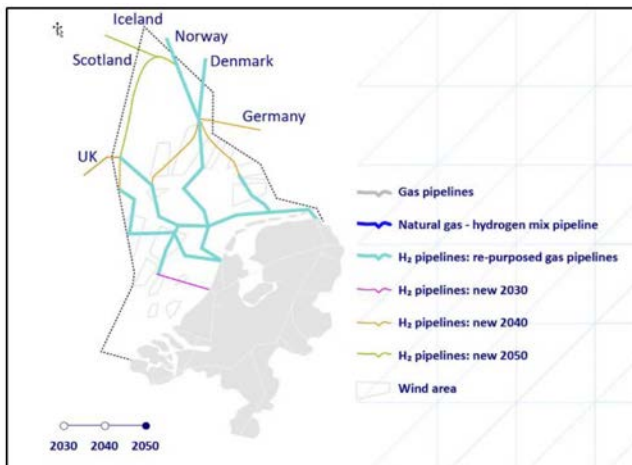
- 7 Hergebruik van de leidingen kan helpen om groene waterstof op zee uit winddemonstratieprojecten vroegtijdig (vóór 2030) te realiseren.
- 8 De NGT- en NOGAT-pijpleidingen zijn verbonden met gasvelden. Lege gasvelden, die mogelijk geschikt zijn voor waterstofopslag, zijn dus al verbonden met de infrastructuur. Ook bevinden zich in de buurt van de pijpleidingen geschikte zoutgesteente formaties voor de aanleg van zoutkoepels voor waterstofopslag.
- 9 Door opslag van waterstof op zee in lege gasvelden en/of zoutkoepels kan elk uur van het jaar het hele jaar door eenzelfde volume waterstof (basislast) naar land worden getransporteerd.
- 10 Door basislast waterstoftransport naar land kan een nog groter offshore wind/waterstofproductie vermogen op de NGT- en NOGAT-pijpleiding worden aangesloten, zo'n 17-24 GW op de NGT- pijpleiding en 17-20 GW op de NOGAT-pijpleiding
- 11 Door koppeling van hergebruikte aardgaspijpleidingen voor waterstoftransport met de omliggende landen op de Noordzee, zoals het VK, Denemarken en Duitsland, kan internationale uitwisseling, import en handel van waterstof worden ontwikkeld en bevorderd.
- 12 Hergebruik van fysieke assets zoals pijpleidingen, platforms, lege gasvelden, maar ook de organisatorische en personele assets van een staande organisatie die hergebruik, installatie, onderhoud, operationele en administratieve taken kan organiseren en uitvoeren, maakt een snelle, goedkope en betrouwbare overgang naar waterstof mogelijk.

## Mogelijke scenario's voor waterstofproductie op zee door slim hergebruik



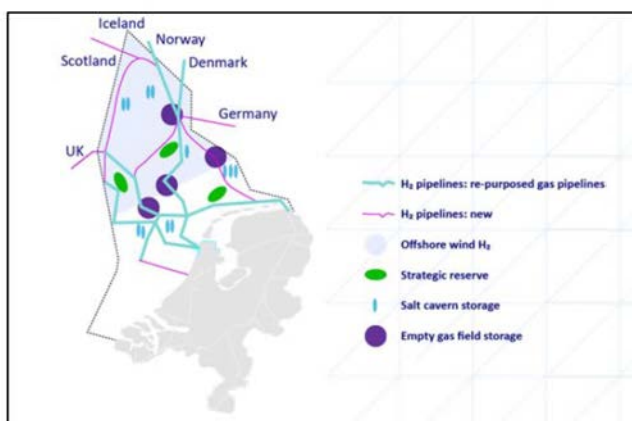
### Ontwikkeling tot 2030

Figuur 1: 2030 waterstof infrastructuur via hergebruik van bestaande aardgasleidingen; NOGAT-leiding in blauw, NGT-leiding in turquoise en WGT/LOCAL leiding in grijs.



### Ontwikkeling 2030-2050

Figuur 2: 2050 waterstof infrastructuur via hergebruik van bestaande aardgasleidingen, de aanleg van stukken nieuwe waterstofleidingen in het noordelijk deel van onze Noordzee en met koppelingen met andere delen van de Noordzee.



### Ontwikkeling waterstof op zee tot 2050

Figuur 3: 2050 waterstof productielocaties, waterstof infrastructuur op zee met verbindingen naar andere delen van de Noordzee en mogelijk waterstof opslaglocaties in lege gasvelden en zoutkoepels In 2050 is een waterstofproductie van 4 Mton en een import van andere delen van de Noordzee van nog eens 4 Mton voorzien, in totaal 8 Mton.

## Bijlage: NOGAT en NGT – feiten & cijfers

### NGT B.V.

- Bezit en is operator van een 176 km 36" pijpleiding die van L10 van West naar Oost op de Noordzee loopt en aanlandt in Uithuizen en een 65 km 18" extensie tot de G-blokken
- Is operator van de NGT-extensie: een 140 km 36" pijpleiding van D15 tot L10
- Is eigenaar van een riser platform (L10-AR) en een compressor platform (L10-AC)
- NGT-behandelingsstation in Uithuizen heeft een behandelingscapaciteit van 50 M Nm<sup>3</sup>/d en een condensaat behandelingscapaciteit van 800 m<sup>3</sup>/d
- Neptune Energy, Rosewood, XTO, OFI (abrdn) en PensionDanmark zijn aandeelhouders van NGT B.V.
- NGT B.V., ASI en EBN zijn joint venture partners in de NGT-extensie
- NGT heeft een connectie met het GTS-netwerk en kan gas invoeden in zowel het laag- als het hoogcalorisch netwerk

### NOGAT B.V.

- Bezit en is operator van de ~250 km pijpleiding die van noord naar zuid loopt op de Noordzee
  - 24" van F3-FB tot L2 en 36" van L2 tot land (Den Helder)
- NOGAT kent al een connectie met
  - Denemarken via de 26" pijpleiding van Tyra tot F3-FB (90% van het Deense offshore gas loopt via Tyra) en
  - Duitsland en Denemarken via de 20" A6-B4 tot F3-FB
- NOGAT B.V. is eigenaar van de behandelingsinstallatie (gas en condensaat) in Den Helder. Dit betreft dezelfde locatie als de WGT en LOCAL pijpleidingen. NAM is de operator voor dit behandelingsstation waar deze drie systemen op uitkomen.
- NOGAT kan 36 M Nm<sup>3</sup>/d aardgas transporteren en kent een condensaat behandelingscapaciteit van 600 m<sup>3</sup>/d
- Neptune Energy, EBN, PGGM en Spirit Energy zijn aandeelhouders van NOGAT B.V.
- De NOGAT-behandelingsinstallatie heeft een connectie met het GTS-netwerk (hoogcalorisch) en ligt nabij BBL

###

### Contactpersonen

NGT:

NOGAT:

[Redacted contact information]

### Over NGT B.V.

NGT B.V. bezit en exploiteert een pijpleidinginfrastructuur op de Noordzee van circa 500 kilometer. Al bijna 50 jaar brengt NGT zo'n 30% van het op de Nederlandse Noordzee geproduceerde aardgas aan land. Na de gasbehandeling in haar fabriek in Uithuizen levert NGT het gas aan het landelijk gastransportnet. Hier komt zogenaamd *aardgascondensaat* bij vrij, een stof vergelijkbaar met benzine.

NGT wil in de toekomst haar offshore infrastructuur inzetten om grootschalige groene waterstofproductie mogelijk te maken en de energietransitie te versnellen. De bestaande infrastructuur kan worden hergebruikt en getransformeerd naar een geïntegreerde offshore waterstofbackbone. NGT blijft energie aan land brengen. - [www.noordgastransport.nl](http://www.noordgastransport.nl)



**Over NOGAT B.V.**

NOGAT B.V. (Northern Offshore Gas Transport) transporteert sinds 1992 aardgas vanuit verschillende locaties in het Nederlandse deel van de Noordzee, via een eigen onderzees pijpleidingsysteem, naar het onshore gasbehandelingsstation in Den Helder.

Het pijpleidingsysteem loopt vanaf productieplatform F3-FB in blok F3 via een 24" pijpleiding naar platform L2-FA in blok L2 blok. Van daar wordt het aardgas verder getransporteerd via een 36" pijpleiding naar het gasbehandelingsstation in Den Helder, alwaar het gas op specificatie wordt gebracht.

Het pijpleidingsysteem op het Deens continentaal plat is via de Tyra West - F3 pijpleiding aangesloten op de NOGAT-pijpleiding. Deze 100-kilometer lange onderzeese aardgaspijpleiding verbindt het Deens continentaal plat met het Nederlands continentaal plat en vergemakkelijkt zo de export van Deens gas naar Noordwest-Europa.

Ook het pijpleidingsysteem op het Duits continentaal plat is verbonden met het NOGAT-pijpleidingsysteem en wel door de A6-F3 aansluiting. Deze 20" onderzeese pijpleiding heeft een totale lengte van 118 kilometer. – [www.nogat.nl](http://www.nogat.nl)



**Verzonden:** 3/26/2023 6:46:29 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Particulier  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Mijn advies is om twee aanlandlocaties te kiezen:

In Zeeland /Borsele voor stroom vanaf windparken Borsele.

In Noord-Holland voor stroom vanaf windparken Nederwiek, Hollandse kust, etc.

Er lopen al genoeg electriciteitskabels (via Wintrack masten) door Zuid-Beveland.

Bovendien zijn twee aanlandlocaties minder kwetsbaar

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Landschappelijke inpassing

Veiligheid

Goede kwaliteit /prijs-verhouding

Bewonersparticipatie

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Via e-mail met link naar website

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Via e-mail met link naar website

**Verzonden:** 3/31/2023 5:01:21 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** Adrianahoeve  
**Huisnummer:** 2  
**Postcode:** 2131 MN  
**Woonplaats:** Hoofddorp  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Gemeenschappelijke regeling  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Veiligheidsregio Kennemerland

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

nee

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Niet alleen veiligheid in de operatie opnemen als speerpunt van het programma, maar ook fysieke veiligheid, zowel tijdens aanleg als in gebruiksfase.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Betrek ons als gelijkwaardige stakeholder als de gemeenten. Houdt ons op de hoogte van procedurestappen, reactietermijnen etc en betrek ons bij de regionale werksessies en informatiesessies.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Stakeholders rechtstreeks informeren over de status, voortgang en reactietermijnen.

**Verzonden:** 3/31/2023 8:27:06 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):** [REDACTED]  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Particulier  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

maximaal inzetten om vervoer van energie onder water en op het land onder de grond.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

geen extra hoogspanningsmasten op het land, dat is horizon vervuiling

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

mailingen en enquetes

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

geen

**Verzonden:** 4/10/2023 10:42:47 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Particulier  
**(Mede) namens:** [REDACTED]  
**Organisatie:**

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Algemeen:

- De aangegeven doelstellingen 2040 en 2050 gaan heel ver.

Het netwerk zal op lokaal niveau rigoureuze aanpassingen vragen op deze capaciteits-prognose, wat een miljarden investering betekent.

In de bijlage (VAMOZ 2031 2040) nog enkele gebiedsspecifieke punten toegelicht, wellicht om rekening mee te houden voor toekomstige invulling.

94307047\_8832084\_VAWOZ\_2031\_2040.docx

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Capaciteit 380kV hoogspanningsverbinding.

Inpassing hoogspanningsstation en converterstations geven veel impact op omgeving, inclusief boven- en ondergrondse infra.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Plan informatie en status delen in het kader van participatie.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Stem alles strategisch af met alle partijen. Maak, waar mogelijk gebruik van een onafhankelijk gebiedsregisseur

**Algemeen:**

- De aangegeven doelstellingen 2040 en 2050 gaan heel ver.

Het netwerk zal op lokaal niveau rigoureuze aanpassingen vragen op deze capaciteits-prognose, wat een miljarden investering betekend.

Is dit technisch en financieel haalbaar?, mede wanneer we geloven in innovaties zoals opslag batterijen en dynamisch stroom verbruik zal een ander en zuiniger energie gebruik geven.

- **Converter station**

De bouw en omvang van een converterstation geeft veel impact op een omgeving. Ook LFG geluid kan ver dragen.

Probeer technische schaal verkleining te bereiken, of maak een eiland voor de kust.

**Gebiedsspecifiek voor Borssele en omgeving:**

- **Capaciteit en stabiliteit van de 380kV hoogspanningsverbinding.**

Status 2023: Met alle bestaande energieopwekking, initiatieven en plannen is de capaciteit van de nieuwe ZW380kV hoogspanningsverbinding benut.

De verbinding biedt geen ruimte meer voor 2 kerncentrales.

Daarnaast constateren we reeds vele jaren dat besluitvorming en verkenning van grootschalige energieprojecten onafhankelijk plaats vindt met alle gevolgen voor de ruimte,

Er wordt geen strategisch ruimtelijk beleid gevoerd of berekend, maar een beleid van "Wie het eerst komt, wie het eerst maalt".

Plaats toekomstige hoogspanningsstations op de plaatsen waar de stroom gebruikt wordt.

- **Ruimtelijke gebiedsinpassing.**

In Borssele en omgeving krijgt men jarenlang te maken met bouw trajecten (Loopt door in de periode 2031 tot 2040) van meerdere energie initiatieven (Rijks-inpassings plannen) zoals diverse aanlandingen vanuit Net op zee. Converter-stations, een nieuw 380kV Hoogspanningsstation, een waterstof-hub inclusief alle bijbehorende onder- en bovengrondse infra, en mogelijk 2 nieuwe kerncentrales.

Dit heeft grote consequenties voor het ruimtebeslag.

Om alle deze plannen te kunnen realiseren binnen de aanwezige beperkte (deel)gebieden aan de noordzijde van Borssele is het beschikbare gebied reeds te klein.

Daarnaast is voor de mogelijke bouw van 2 kerncentrales mega veel bouwruimte benodigd.

- Ruimte binnen het bestaande industriegebied is schaars.
- Groencompensaties zouden hand in hand moeten lopen met economische ontwikkelingen, maar dat gebeurt niet.
- Door de opeenstapeling van alle plannen is de druk op de omgeving is groot, en het ontbreekt aan een onafhankelijk gebiedsregisseur.

**Verzonden:** 4/11/2023 9:36:29 AM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** Postbus  
**Huisnummer:** 6622  
**Postcode:** 3002 AP  
**Woonplaats:** Rotterdam  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Bedrijf  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Havenbedrijf Rotterdam N.V.

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie bijgaande pdf.

94314369\_8832613\_Reactie\_op\_voornemen\_en\_voorstel\_participatie\_VAWOZ\_2031-2040\_-\_origineel\_bij\_HBR-2523736.pdf

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Doorkijk naar 2050, zie verder bijlage 1.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Zie bijlage 1.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zie bijlage 1.

Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Programma VAWOZ VenP  
Postbus 111  
9200 AC DRACHTEN

Datum 7 april 2023  
Ons kenmerk HBR-2523736  
Aantal bijlagen --  
Contactpersoon [REDACTED]  
Telefoon [REDACTED]  
E-mail [REDACTED]

Online via: [www.rvo.nl](http://www.rvo.nl)

Onderwerp Reactie op voornemen en voorstel participatie VAWOZ 2031-2040

Geachte heer, mevrouw,

In de periode van 3 maart 2023 tot en met 13 april 2023 stelt u iedereen in de gelegenheid om te reageren op het voornemen en het voorstel voor participatie voor het programma VAWOZ 2031-2040. Tijdens een webinar op 14 februari 2023 is op informatieve wijze inzicht geboden in het programma alsook de samenhang met andere programma's zoals het Programma Noordzee. Het Rotterdams havengebied zal in de periode tot 2030 benut worden voor het aanlanden van 7,4 GW windenergie. Ook voor de opgave tot 2050 zien wij mogelijkheden om bij te dragen aan de nationale doelstellingen. Graag willen wij een aantal zaken die ons ten aanzien van het voornemen en de participatie opvallen onder de aandacht brengen.

### **Voornemen**

In de leeswijzer van het gepubliceerde stuk staat dat het programma zich primair richt op de periode 2031-2040 maar ook doorkijkt tot 2050 om zodoende tot robuuste besluitvorming te komen. Elders in het stuk staat dat *voor zover mogelijk al rekening gehouden wordt met de opgave tussen 2040-2050*. Wij verzoeken u duidelijk aan te geven op welke wijze de doorkijk naar 2050 een rol speelt bij de robuuste besluitvorming over de keuzes in het programma. Vanuit het perspectief van een robuuste ruimtelijke ordening is een doorkijk naar de eindsituatie in 2050 zeer aan te bevelen.

In paragraaf 1.2.1 wordt gesproken over de route van de aanlandingen op zowel zee als land. Hierin missen wij de relatie met de andere functies op de Noordzee zoals zeevaartroutes, maar ook de aspecten capaciteit op het elektriciteitsnet en ruimte in leidingstroken. Wij verzoeken u deze aspecten ook in de analyse mee te nemen.

In dezelfde paragraaf worden verschillende thema's benoemd die onderzocht gaan worden. Eén van die thema's is economie. Met als voorbeeld de vraag: *Zorgt een aanlanding voor economische kansen in een gebied?* Een vraag die wat ons betreft daar aan toegevoegd moet worden is de vraag of een aanlanding zorgt voor de versnelling van de verduurzaming van een economisch cluster.

In paragraaf 1.2.2. wordt gesteld dat het streven is om te komen tot één kansrijk alternatief per beoogde verbinding. Het is voor ons op dit moment onvoldoende duidelijk hoe het proces verloopt



Datum 7 april 2023  
Ons kenmerk HBR-2523736

om te komen tot één alternatief. Mede gelet op de complexiteit is het wat ons betreft ook nog de vraag of dit streven haalbaar is. Wij verzoeken u om de criteria en het afwegingsproces helder te beschrijven.

### Participatie

In paragraaf 1.1.2 wordt de opgave beschreven en dat het ministerie van EZK nauw samen werkt met diverse partijen waaronder TenneT en Gasunie. Wij verzoeken u om ook de samenwerking met de industriële clusters hierin op te nemen gelet op de beschouwing later in het stuk om windenergie daar aan te landen waar veel energievraag is.

Verder gaan wij graag als één van de stakeholders met u in overleg. Een eerste overleg over dit programma heeft reeds plaatsgevonden.

Mocht u nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met mijn collega [REDACTED], zijn contactgegevens zijn hierboven opgenomen.

Met vriendelijke groet,  
Havenbedrijf Rotterdam N.V

Signed By: e.schans@portofrotterdam.com  
07/04/2023 08:48:17 CEST  
Id: 7fac3d9-862e-4a9d-a83b-157be3bbe255  
Auth: SMS Consent



[REDACTED]

**Verzonden:** 4/11/2023 10:04:41 AM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):** [REDACTED]  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** Postbus  
**Huisnummer:** 225  
**Postcode:** 9700 AE  
**Woonplaats:** Groningen  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Bedrijf  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** BBL Company

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Nee

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

BBL Company realiseert zich, dat het mogelijk is dat een deel van de kabel- en leidingroutes die ontwikkeld worden in het Programma VAWOZ haar leiding gaan kruisen. Aangezien de BBL-leiding in een dynamisch zeebed ligt, is het voor haar van belang dat voor de locatie van de kruising een morfologisch gunstige locatie gekozen wordt. BBL is in het bezit van een meerjarige dataset op basis waarvan dergelijke locaties gevonden kunnen worden en verzoekt om voldoende schuifruimte te houden in de te ontwikkelen routes, zodanig dat er op het moment dat de kruising ontworpen wordt nog voldoende mogelijkheid is om de morfologisch optimale locatie voor de kruising te benutten.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

BBL Company wordt graag (schriftelijk en tijdig) op de hoogte gehouden van het verdere verloop van het Programma.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

-

**Verzonden:** 4/12/2023 1:31:32 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** Postbus  
**Huisnummer:** 1  
**Postcode:** 4450 AA  
**Woonplaats:** Heinkenszand  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:**  
**Als:** Politiek  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Gemeente Borsele

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie bijlage

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Zie bijlage

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Zie bijlage

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zie bijlage



Bureau Energieprojecten  
 Inspraakpunten Programma VAWOZ V&P  
 Postbus 111  
 9200 AC Drachten



Uw kenmerk :  
 Uw brief van :  
 Behandeld door :  
 Doorkiesnummer :

Zaaknummer : Z23.028342  
 Documentnummer : D23.622469  
 Bijlagen :  
 Heinkensand, 11 APR. 2023

Onderwerp: Reactie gemeente op Voornemen en voorstel voor participatie Programma VAWOZ

Geachte mevrouw, heer,

Wij hebben kennis genomen van het document Voornemen en voorstel voor participatie, Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee2031-2040 (hierna Programma VAWOZ). Hierover willen wij het volgende onder uw aandacht brengen.

#### **Voorverkenning VAWOZ 2031-2040**

In het door Witteveen+Bos in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat opgestelde Eindrapport voorverkenning VAWOZ 2031-2040 d.d. 14 juli 2022, is met betrekking tot Bors(s)ele geconcludeerd dat Bors(s)ele op voorhand niet kansrijk lijkt vanwege de technische complexiteit en beperkt beschikbare ruimte voor de aanleg van een derde kabel door de Veerse Gatdam en het Veerse Meer. Ook staat in het eindrapport genoemd dat door reeds geplande aanlandingen via het Veerse Meer en aanleg van andere energie infrastructuur (380kV-net, nieuw hoogspanningsstation) er druk ontstaat op de leefomgeving. En dat er weinig ruimte en geen draagvlak is voor een aanvullende aanlanding in de buurt van Borsele in de periode 2031-2040.

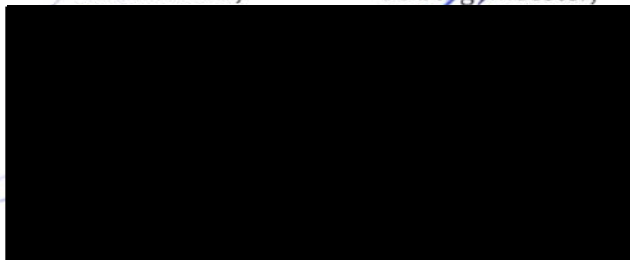
Dit is een terechte constatering, waarbij wij opmerken dat 1) er na 2040 nog minder beschikbare ruimte aanwezig zal zijn voor een aanvullende aanlanding en 2) niet ingezien wordt waarom er vanaf 2040 wel draagvlak is vanuit de gemeente voor een aanvullende aanlanding. Zeker nu de locatie Borsele door de minister van Klimaat en Energie, bij brief van 9 december 2022 is aangewezen als voorkeurslocatie voor nieuwe kerncentrales. Hierdoor is het "speelveld" inmiddels wel veranderd.

#### **Programma VAWOZ**

Wij zijn dan ook onaangenaam verrast dat in het Voornemen (pagina 12/28) genoemd staat dat Borsele genoemd wordt als een mogelijk te onderzoeken locatie.

Een derde aanlanding van stroomkabels van Wind Op Zee via het Veerse Meer over Borsels grondgebied naar het Sloegebied geniet dan ook niet onze instemming. Hierbij verzoeken wij u de locatie Borssele niet verder mee te nemen in de onderzoeken van het Programma VAWOZ.

Met vriendelijke groet,  
Burgemeester en wethouders van Borsele,  
de secretaris, de burgemeester,



**Verzonden:** 4/12/2023 4:20:30 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** Het Nieuwe Diep  
**Huisnummer:** 33  
**Postcode:** 1781 AD  
**Woonplaats:** Den Helder  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Haven  
**(Mede) namens:** [REDACTED]  
**Organisatie:** Port of Den Helder

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Beste mensen, in de bijlage treft u onze volledige zienswijze op onderdeel. Wij vertrouwen erop dat dit document voldoet voor het indienen van de zienswijze. Hartelijke groet, [REDACTED]

94349201\_8839359\_PoDH23-  
0034\_Zienswijze\_Voornemen\_en\_Voorstel\_voor\_participatie\_programma\_Verbindingen\_Aanlandin  
g\_Wind\_Op\_Zee\_(VAWOZ)\_2031-2040\_[ondertekend].pdf

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

zie bijlage

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

zie bijlage

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

zie bijlage

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat  
t.a.v. Bureau Energie Projecten  
Inspraakpunt Programma VAWOZ VenP  
Postbus 111, 9200 AC Drachten

Den Helder, 12 april 2023

Kenmerk : PODH23.0034  
Uw kenmerk :  
Behandeld door : [REDACTED]  
e-mail : [REDACTED]  
Doorkiesnummer : [REDACTED]  
Onderwerp : Voornemen en Voorstel voor participatie; programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040  
Bijlage(n) :

Hooggeachte,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van het Voornemen en voostel voor participatie van Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040. Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen.

Om de klimaatdoelstellingen te halen, vindt onder meer de transitie plaats naar duurzame energie. Voor een duurzaam energiesysteem dat betrouwbaar, schoon, betaalbaar, veilig en ruimtelijk inpasbaar is, is de ontwikkeling van Wind op Zee onmisbaar. De aanlanding van de opgewekte energie is daarin een noodzakelijke schakel. De Noordzee speelt een sleutelrol in het realiseren van een klimaatneutraal energiesysteem dat betrouwbaar en betaalbaar is. Eerder al met de olie- en gasproductie en nu in toenemende mate met hernieuwbare energie. De Kop van Noord-Holland in het algemeen en de Port of Den Helder in het bijzonder, kunnen daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

In deze brief treft u per hoofdstuk en subhoofdstuk de aanvullingen/zienswijze, die wij graag meegenomen zien worden.



## 1. Voornemen

### 1.1.3 *Waarom een programma (pag 7)*

In alinea 3 wordt gesproken over de diverse effecten voor omgeving, economie, systeemintegratie, toekomstvastheid, techniek, circulariteit, veiligheid en milieu. Er zullen effecten zijn, maar deze zijn uiteraard noodzakelijk om de aanlanding te kunnen realiseren.

Aanlanding in de regio Den Helder sluit aan bij de ambities van de haven van Den Helder. Binnen het Maritiem Cluster-programma, waarin de provincie Noord-Holland, de Gemeente Den Helder en de Koninklijke Marine werken aan de herontwikkeling/transitie van de haven om de haven toekomstbestendig te maken voor alle gebruikers. Onderdeel van deze transitie is de ontwikkeling van kaderuimte in de zeehaven, ten behoeve van het onderhoud van windparken op zee. Daarnaast is er de intentie om ruimte aan te wijzen voor de realisatie van een duurzame energiehub op de gronden rond de bedrijventerreinen Kooypunt en Kooyhaven in Den Helder.

Een dergelijke energiehub kan een grote bijdrage leveren aan de verduurzaming van de regio, met als meest substantiële energiegebruikers de data centers, de Koninklijke Marine en het havengebied.

Met aanlanding in de regio Den Helder kan ook substantieel bijdragen worden geleverd aan de verduurzaming van het Noordzee Kanaal Gebied, waar de vraag naar duurzame energie groot is, maar waar ruimtelijke inpassing voor aanlanding en productie een vraagstuk is. Met grootschalige aanlanding en productie van waterstof kan Den Helder zelfs een belangrijke draaischijf vormen op nationaal niveau, net als zij dat nu doet met de 'aanlanding' van het op de Noordzee geproduceerde gas. Onze centrale ligging en de aansluiting op de bestaande gasinfrastructuur zijn daarvoor belangrijke uitgangspunten.

Aanlanding van duurzame energie is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor aanvullende bedrijvigheid en versterking van de regionale economie. Daarmee is aanlanding- en de energiehub gedachte een belangrijk onderdeel geworden in de ruimteontwikkeling van de haven in het Maritiem Cluster bijdragend aan de toekomstbestendigheid van de haven.

Wij verzoeken derhalve het Rijk om de kansen voor aanlanding in de Regio Den Helder te wegen in deze context en te verbinden met steun voor de totale ambitie van het Maritiem Cluster.



## **2. Voorstel voor participatie**

### **2.3.2 Participatie op regionaal niveau (pag 20)**

Onder de alinea Regionale werksessies wordt een voorstel gedaan hoe het bedrijfsleven en omwonenden te betrekken.

Port of Den Helder is eigenaar van de gronden op Kooyhaven en Kooypunt. In de gesprekken met omwonenden van Kooyhaven ten behoeve van het bestemmingsplan, hebben we bemerkt dat men betrokken is, graag meedenkt, maar ook kritisch is naar nieuwe ontwikkelingen. We hebben ook gezien dat zij open staan voor initiatieven die betrekking hebben op de energietransitie.

We delen dan ook niet de conclusie dat 'de eerste werksessies – vanwege het hoge abstractieniveau in aanloop naar het concept-NRD – voor de meeste bewoners nog niet interessant zijn'.

Wij stellen daarom voor om in aanvulling op de informatiesessies ook werksessie toe te voegen met bewoners, ondernemersverenigingen en andere georganiseerde belanghebbenden. Een sessie waar de belangen van partijen en de noodzaak van de energietransitie en aanlanding met elkaar worden verbonden lijkt ons een goede manier om bij te dragen aan meer inzicht en draagvlak; ook biedt het ruimte voor nieuwe ideeën.

In Den Helder ligt op Oostoever het gasbehandelingsstation, geopereerd door de NAM. Op dit station komen 3 grote gaspijpleidingen van zee aan, met name: Local, WGT en NOGAT. EBN is in alle leidingen een aandeelhouder. Gezien de mogelijke systeemintegratie gas/waterstof, lijkt het logisch dat deze partijen uitgenodigd worden in de eerste werksessie.

### 3. Bijlage

#### 1 Samenhangende trajecten

**H2Gateway:** Op dit moment is er een consortium actief met een onderzoek naar een blauwe waterstof faciliteit, welke tevens geschikt gemaakt wordt voor de ontvangst van grote hoeveelheden groene waterstof van zee. Deze faciliteit is gepland op dezelfde locatie van het gasbehandelingsstation. Port of Den Helder zou graag dit project betrekken bij de zoektocht naar mogelijke aanlandingslocaties, waarbij eventueel gebruik kan worden gemaakt van de nog te ontwikkelen faciliteit.

**Pag 23 – 380KV-verbinding Noord Holland:** Hier wordt gesproken over Terneuzen, terwijl deze alinea over de 380KV verbinding gaat in Noord Holland

#### 2. Overzicht te betrekken organisaties (pag 24)

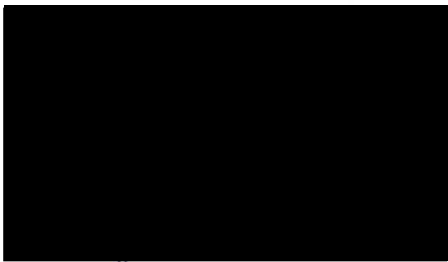
Graag toevoegen onder de diverse organisaties:

<u>Natuur- en Milieuorganisaties:</u>	Landschap Noord Holland
<u>Branchorganisaties:</u>	North Sea Energy Gateway H2Platform (nieuw opgericht landelijk H2 platform) ORAM – Ondernemend Amsterdam
<u>Private Sector:</u>	Ondernemers Vereniging Den Helder (OVDH) H2Gateway Agriport Datacentra Seaport Texel WestFriese bedrijvengroep
<u>Netbeheerders/Infrastructuur:</u>	H2opZee NAM Local WGT NOGAT PWN Aanbieders WOZ, die geboden hebben op Offshore Wind kavels: Total, Equinor, SSE, Eneco, BP, Ocean Winds
<u>Regionale Ontwikkelmaatschappij</u>	ROM West VNO-NCW West
<u>Decentrale overheden:</u>	Omgevingsdienst Noord Holland Noord

Als laatste zouden wij toevoegen: Koninklijke Marine / Defensie – valt niet direct onder de genoemde categorieën.

Tot zover de zienswijze van Port of Den Helder. Wij hopen dat u tot aanpassing van de diverse passages in het Voornemen en voorstel voor participatie zult overgaan. Uiteraard zijn wij altijd bereid tot het geven van extra toelichting.

Met vriendelijk groet,  
NV Port of Den Helder



cc:

- Provincie Noord-Holland – [redacted]
- Gemeente Den Helder – [redacted]
- Gemeente Hollands Kroon – [redacted]

**Verzonden:** 4/12/2023 4:52:49 PM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):**

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** [REDACTED]

**Huisnummer:** [REDACTED]

**Postcode:** [REDACTED]

**Woonplaats:** [REDACTED]

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:** [REDACTED]

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Buurt en/of bewonersorganisatie

**(Mede) namens:** Cluster west betreffen de dorpen 's Heerenhoek, Borsele, Lewedorp en Nieuwdorp

**Organisatie:** Cluster West en als wetlandwachter Vogelbescherming

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen? Zo ja, welke zijn dit?**

Als dorpen merken we dat er heel veel op ons afkomt. Als Borsele weer in beeld komt bij dit programma kunnen wij een derde aansluiting (stopcontact) verwachten. Er is al sprake van een converterstation.

1. we zijn bang dat het net overbelast raakt. Gevolg meer masten waar we absoluut op tegen zijn.
2. Welke gevolgen heeft dat voor Natura 2000 en ons landschap?
3. Er speelt heel veel op Vlissingen Oost. We wensen een integraal gebiedsgerichte aanpak van alle activiteiten. Op deze wijze kan de MER ook integraal beoordeeld worden. Nu vindt alles met kleine hapjes plaats.
4. Zorg voor een totaal (visueel) plaatje van alle activiteiten plannen in Vlissingen Oost en zorg daarbij voor een eenvoudige effectieve communicatie richting bewoners. Die zien tussen de bomen het bos niet meer.
5. We willen graag voor iedere activiteit een (wettelijke en bovenwettelijke) compensatie ontvangen.
6. Veroorzaakt de aanlanding ook weer extra geluid?

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

zie boven

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

zie boven

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

zie boven

**Verzonden:** 4/12/2023 7:01:09 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** Postbus 55  
**Huisnummer:** 1  
**Postcode:** 8200 AB  
**Woonplaats:** Lelystad  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Overheid  
**(Mede) namens:** Gedeputeerde Staten van Flevoland  
**Organisatie:** Provincie Flevoland

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

GS van Flevoland heeft met interesse kennisgenomen van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040. We wijzen erop dat de locatie Lelystad/Ens in een eerder stadium in beeld is geweest als aanlandingslocatie.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

De omstandigheden zijn echter zodanig veranderd door de herziening Programma Noordzee en de wens tot grootschalige waterstofproductie op land en/of zee. Dat naar onze sterkte overtuiging dit een nieuw argument geeft om de locatie Lelystad/Ens weer in beeld brengt; juist vanwege de mogelijkheid tot het aanlanden in combinatie met waterstof productie. Wij zien diverse logische argumenten hiervoor.

Flevoland profileert zich al jaren als groene "productie" provincie van wind. Flevoland ligt centraal in het land met goede aansluitingen op de bestaande 380kV backbone en heeft de ruimte voor verdere ontwikkelingen. Flevoland zet zich actief in voor het realiseren van de waterstof economie, zoals een MoU met bedrijven, kennisinstellingen en overheden ten behoeve van de ontwikkeling van kleinschalige waterstofproductie, Flevoland heeft een LoI afgesloten met Circul8 over de grootschalige waterstofproductie van groene waterstof. Flevoland is samen met ENGIE aan het lobbyen voor een snelle aansluiting van de Maximacentrale op de waterstof backbone en Flevoland heeft met de Maximacentrale een van de eerste centrales die al op zeer korte termijn op waterstof kan draaien.

Kortom wat GS betreft is Lelystad/Ens voor de periode 2031-2040 een goede kandidaat en zou op

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Wij willen participeren in het proces

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

geen

**Verzonden:** 4/12/2023 8:36:45 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** dorpsraad 's-Heerenhoek  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** ██████████  
**Straat:** ██████████  
**Huisnummer:** ██████████  
**Postcode:** ██████████  
**Woonplaats:** ██████████  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** ██████████  
**E-mailadres:** ██████████  
**Als:** Buurt en/of bewonersorganisatie  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Dorpsraad 's-Heerenhoek

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
 Zo ja, welke zijn dit?**

Als dorp 's-Heerenhoek merken we dat er heel veel op ons afkomt. Als gemeente Borsele weer in beeld komt bij dit programma kunnen wij een derde aansluiting (stopcontact) verwachten. Er is al sprake van een converterstation.

1. we zijn bang dat het net overbelast raakt. Gevolg meer wintrack-masten waar we absoluut op tegen zijn.
2. welke gevolgen heeft dat voor Natura 2000 en ons landschap?
3. Er speelt heel veel in het Sloegebied (Vlissingen-Oost c.q. Borsele-West). We wensen een integraal gebiedsgerichte aanpak van alle activiteiten. Op deze wijze kan de MER ook integraal beoordeeld worden. Nu vindt alles met kleine hapjes plaats.
4. Zorg voor een totaal (visueel) beeld van alle activiteiten en plannen in het Sloegebied en zorg daarbij voor een eenvoudige effectieve communicatie richting bewoners. Die zien door de bomen het bos niet meer.
5. Wij willen graag voor iedere activiteit een (wettelijke en bovenwettelijke) compensatie ontvangen.
6. Veroorzaakt de aanlanding ook weer extra geluid?

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Wij willen graag voor iedere activiteit een (wettelijke en bovenwettelijke) compensatie ontvangen.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Er speelt heel veel in het Sloegebied (Vlissingen-Oost c.q. Borsele-West). We wensen een integraal gebiedsgerichte aanpak van alle activiteiten. Op deze wijze kan de MER ook integraal beoordeeld worden. Nu vindt alles met kleine hapjes plaats.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zorg voor een totaal (visueel) beeld van alle activiteiten en plannen in het Sloegebied en zorg daarbij voor een eenvoudige effectieve communicatie richting bewoners. Die zien door de bomen het bos niet meer.

**Verzonden:** 4/13/2023 10:07:51 AM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:**  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:**  
**Straat:** Markt  
**Huisnummer:** 36  
**Postcode:** 6051 DZ  
**Woonplaats:** Maasbracht  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:**  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Overheid  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Gemeente Maasgouw

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

N.v.t.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Uw kenmerk: DGKE-DRE / 26490308.

Beste heer/mevrouw,

De gemeente Maasgouw volgt met belangstelling de ontwikkelingen rondom aanlanding van windenergie

op zee. Wij zijn voornemens om deel te nemen aan de overleggen voor betrokken gemeenten die in het

kader van de participatie VAWOZ gaan lopen. Wij laten ons in deze overleggen ambtelijk

vertegenwoordigen door [REDACTED] en [REDACTED]  
[REDACTED]

Bestuurlijke verantwoordelijkheid voor dit traject ligt bij wethouder [REDACTED]

Verzocht wordt om aan te geven of er in het verdere traject ook bilaterale overleggen tussen de gemeente Maasgouw en het projectteam VAWOZ op de planning staan, omdat Maasbracht (gemeente

Maasgouw) wordt genoemd als één van de beoogde locaties voor de aanlanding van wind op zee.

Er loopt op dit moment ook een onderzoek (in opdracht van Provincie Limburg, gemeente en RWE) naar

de toekomstige ontwikkeling van het Clauscentrale- en TenneT-gebied in Maasbracht, waarbij ook de

ruimtelijke mogelijkheden voor aanlanding wind op zee worden meegenomen in de toekomscenarió's die

worden onderzocht. Dit in overleg met omwonenden en andere belanghebbenden. Uiteindelijk moet hieruit een waarschijnlijk en richtinggevend toekomstperspectief gekozen worden.

Bovenstaande tekst zal ook nog in een brief per post aan u toegestuurd worden.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Zie toelichting hierboven.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zie toelichting hierboven.



Uw brief van: 06 maart 2023  
Uw kenmerk: DGKE-DRE / 26490308  
Ons kenmerk: Z/23/032423  
Documentnr: D/23/102960  
Inlichtingen: [REDACTED]  
Telefoonnr: [REDACTED]  
Onderwerp: Reactie gemeente Maasgouw  
op Voornemen en Voorstel  
voor Participatie Programma  
VAWOZ  
Datum: 06 april 2023  
Verzenddatum: 17 APR. 2023  
Bijlage: -

Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Programma VAWOZ VenP  
Postbus 111  
9200 AC DRACHTEN



Beste heer/mevrouw,

Wij hebben uw brief, gedateerd 6 maart 2023, betreft de terinzagelegging van het Voornemen en Voorstel voor Participatie Programma VAWOZ, in goede orde ontvangen.  
In uw brief licht u het programma VAWOZ toe en geeft u onder meer het voorgenomen tijdsplan weer.

De brief met bijlagen biedt ons tevens de mogelijkheid om te reageren op het voornemen en voorstel voor participatie. Gevraagd werd uiterlijk 13 april te reageren. Onze reactie zullen wij u digitaal toezenden en tevens bevestigen per deze brief.

De gemeente Maasgouw volgt met belangstelling de ontwikkelingen rondom aanlanding van windenergie op zee. Wij zijn voornemens om deel te nemen aan de overleggen voor betrokken gemeenten die in het kader van de participatie VAWOZ gaan lopen. Wij laten ons in deze overleggen ambtelijk vertegenwoordigen door Roger Huntjens (strateeg) en Tom Peters (beleidsmedewerker energietransitie). Bestuurlijke verantwoordelijkheid voor dit traject ligt bij wethouder Sjors Blomen.

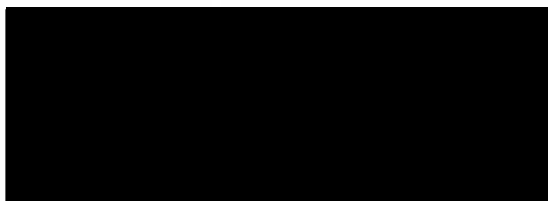
Verzocht wordt om aan te geven of er in het verdere traject ook bilaterale overleggen tussen de gemeente Maasgouw en het projectteam VAWOZ op de planning staan, omdat Maasbracht (gemeente Maasgouw) wordt genoemd als één van de beoogde locaties voor de aanlanding van wind op zee. Er loopt op dit moment ook een onderzoek (in opdracht van Provincie Limburg, gemeente en RWE) naar de toekomstige ontwikkeling van het Clauscentrale- en TenneT-gebied in Maasbracht, waarbij ook de ruimtelijke mogelijkheden voor aanlanding wind op zee worden meegenomen in de toekomstscenario's die worden onderzocht. Dit in overleg met omwonenden en andere belanghebbenden. Uiteindelijk moet hieruit een waarschijnlijk en richtinggevend toekomstperspectief gekozen worden.



Mochten er uwerzijds ook nog vragen bestaan voor ons, schroomt u dan niet contact met ons op te nemen.

Burgemeester en wethouders,  
De secretaris

De burgemeester



S.H.M. Strous

**Verzonden:** 4/13/2023 11:15:04 AM

**Onderwerp:** Zienswijze

**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP

**Achternaam:** [REDACTED]

**Tussenvoegsel(s):** [REDACTED]

**Voorletters:** [REDACTED]

**Straat:** Postbus

**Huisnummer:** 130

**Postcode:** 4380 AC

**Woonplaats:** Vlissingen

**Land:** Nederland

**Telefoonnummer:** [REDACTED]

**E-mailadres:** [REDACTED]

**Als:** Bedrijf

**(Mede) namens:** EPZ N.V.

**Organisatie:** Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland N.V. (EPZ)

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

-

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

- Uitgangspunt (1.3.2) dat rekening wordt gehouden met andere mogelijke ontwikkelingen van het energiesysteem zoals de ontwikkeling van kernenergie.

- Technisch haalbaarheidsonderzoek naar de locatie Borssele (met name aandacht voor ruimtelijke inpassing, netstabiliteit en capaciteit in combinatie met alle andere reeds geplande ontwikkelingen, waaronder de nieuwbouw van twee kerncentrales).

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Wij zouden graag betrokken worden bij het programma door middel van één op één gesprekken.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.  
Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

-

**Verzonden:** 4/13/2023 11:59:04 AM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** info@westbeverwijk.nl  
**Als:** Buurt en/of bewonersorganisatie  
**(Mede) namens:** Wijkgroep WestBeverwijk  
**Organisatie:** Wijkgroep WestBeverwijk

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie bijlage

94363050\_8842038\_Reactie\_wijkgroep\_WestBeverwijk\_op\_VAWOZ\_2031-2040\_final\_12apr23.docx

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Zie bijlage 1

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Zie bijlage 1

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zie bijlage 1

**Aan:** Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Programma VAWOZ VenP  
Postbus 111  
9200 AC Drachten

**Van:** Wijkgroep WestBeverwijk  
p.a. [REDACTED]  
[REDACTED]  
Email: [info@westbeverwijk.nl](mailto:info@westbeverwijk.nl)

**Betreft:** Reacties van de Wijkgroep WestBeverwijk op:  
Voornemen en voorstel voor participatie Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040

**Uw referentie:** Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040  
Gepubliceerd op: 24 februari 2023 Laatste gecontroleerd op: 3 maart 2023

Geachte lezer(-es),

Hierbij ontvangt u de reactie van de wijkgroep WestBeverwijk op het voornemen en het voorstel voor participatie. De wijkgroep komt op voor de belangen van de bewoners van de westrand van Beverwijk (voor gebiedskaart zie [www.westbeverwijk.nl](http://www.westbeverwijk.nl)) (tot voor kort noemden wij ons wijkgroep Westertuinen-Warande).

We hebben de reactie paginawijs vermeld. Ter toelichting:

- Geciteerde tekst (uit Voornemen en Voorstel) is cursief weergegeven
- Hier en daar is citaat ingekort door delen tekst te vervangen door "....."
- Onze reacties, vragen, e.d. zijn niet-cursief weergegeven.

## 1. VOORNEMEN

Pag. 12/28

*Kaart met legenda*

Reactie van de wijkgroep:

Niet op de kaart staat de gemeentenaam "Beverwijk", wel "Velsen".

Wat betekent dat voor de informatie over mogelijkheden/aanwezigheid van aanlandlocatie waterstof en aanlandlocatie elektronen?

In Beverwijk staat nu een groot aanlandstation elektronen (HKN, HKwA en HKwB binnen programma Net op Zee).

Wat is bedoeld met Westelijk NZKG, welke gemeentes, dorpen, wijken, etc. worden hier mee bedoeld?

Pag. 14/28

*1.3.2 Uitgangspunten programma*

Reactie van de wijkgroep:

Er wordt gekeken naar Converterstations op land, tracés, e.d.

Het valt ons op dat het woord “Gezondheid” in beide documenten nergens te vinden is.

Er wordt dus (?) niet gekeken naar de effecten op de omgeving, naar gevolgen voor met name gezondheid (zoals reuk, geur, geluid, optisch, emissie, immissie, deposities, etc.). En dit zowel in de periode van aanleg, als tijdens het “gebruik” als tijdens de sloop (dus gedurende gehele levenscyclus).

Wij zijn van mening dat dit alles vanaf het eerste ogenblik meegenomen moet worden in alle beoordelingen, en dus in de uitgangspunten.

Immers een aanlanding is niet mogelijk als de “milieu-ruimte aldaar “vol “is

Pag. 15/28

*Het programma-document*

*Dit is het eindresultaat van het Programma VAWOZ waarin de resultaten weergegeven zijn. Het programma-document is een beleidsdocument met kaartmateriaal waarop weergegeven wordt wat de meest kansrijke routealternatieven zijn. Het doel is dat in het beleidsdocument één (meest) geschikt routealternatief staat per beoogde verbinding. Het ontwerp-programma wordt tegelijk met het planMER en de IEA ter inzage gelegd.*

Reactie van de wijkgroep:

Of een route kansrijk is hangt mede af van de effecten op de gezondheid en op het milieu. Daarom moet meegenomen worden wat we hierboven bij pag. 14/28 beschreven hebben.

## **2. VOORSTEL VOOR PARTICIPATIE**

Pag. 20/28

### *2.3.2 Participatie op regionaal niveau*

*Regionale werksessies*

*Voor de regionale werksessies worden bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen uitgenodigd. De verwachting is dat de eerste werksessies – vanwege het hogere abstractieniveau in de aanloop naar de concept-NRD – voor de meeste bewoners nog niet interessant zijn.*

*De regionale projectteams verkennen samen met onder andere gemeenten welke vorm en welk moment passend is om bewoners te betrekken. Uiteraard vernemen we ook graag van bewoners zelf hoe zij betrokken willen worden. Wie er precies uitgenodigd worden is ook afhankelijk van het thema van de werksessie en de wensen van partijen zelf. Tijdens de werksessies gaan verschillende partijen met het projectteam in gesprek over de totstandkoming van (concept)documenten (zoals het beoordelingskader en de concept-NRD) en over kansen en belemmeringen, aandachtspunten en suggesties voor mogelijke kabel- of leidingenroutes en (converter)stations*

Reactie van de wijkgroep:

De wijkgroep heeft ruime ervaringen opgedaan in het proces van het tot stand komen van het transformatorstation voor de windparken HKN, HKwA en HKwB in Beverwijk en de aanleg van de kabels tussen het stopcontact op zee (via het transformatorstation) en het 380 kV-station langs de A9 (programma Net op Zee):

- Bewonersgroepen kunnen niet vroeg genoeg ingeschakeld worden, óók in werksessies.
- De ogen van de gemeente gingen open toen er op verzoek van bewoners uitgebreide informatie werd verschaft terwijl de gemeente al “ja” gezegd had, lees de vergunning had afgegeven. Participatie was dus te laat gestart.



- Er is geprocedeerd, inhoudelijk tot op het hoogste niveau is toegegeven dat er zaken fout zijn gegaan, feiten en argumenten niet klopten, etc. en dit had onzes inziens voorkomen kunnen worden door tijdige bewonersparticipatie.
- Draagvlak creëren lijkt ons een noodzakelijk iets, en daar is vroegtijdige participatie essentieel in.
- Gaandeweg het project is gebleken: ook bij werksessies kan zinvol meegewerkt worden door bewonersgroepen, dus niet alleen met gemeentes e.d. uitvoeren. Bewoners hebben vaak veel meer lokale kennis, soms zelfs meer dan gemeente-medewerkers die soms (of vaak?) van buiten ingehuurd worden en/of niet in de gemeente zelf wonen.

De IJmond is milieutechnisch een zwaar belast gebied: zet daarom de gemeentes Velsen, Beverwijk en Heemskerk specifiek op de kaart, dus toon ze apart en benoem ze apart in de teksten. Ook bestuurlijk zijn het aparte items. En ze hebben elk hun eigen bewonersgroepen en –vertegenwoordigingen.

Wat is de rol van de gemeentes, van de provincie, en van de verschillende omgevingsdiensten (OD IJmond, ODNZKG en OD Noord-Holland-noord) in dit gehele proces?

Waarom zijn de instellingen die zich in de IJmond met gezondheid (als gevolg van luchtkwaliteit, geluid, etc.) bezig houden, niet betrokken, althans ze worden niet genoemd, staan niet vermeld zoals: GGD, RIVM, Luchtmeetnet, Hollandse Luchten?

Mocht u nog vragen hebben, verduidelijking nodig hebben, o.i.d., dan vernemen wij dat graag.

Wij willen graag intensief en vanaf het eerste begin participeren, zoals we dat nu al doen in Net op Zee (TenneT), het toekomstige waterstofnetwerk NZKG (Gasunie), en gaan doen in Heracleus-Groen Staal (Tata Steel), en al een aantal jaren hebben gedaan en nog doen in het periodieke overleg met onze buur Tata Steel.

In afwachting van uw reactie,

namens de wijkgroep WestBeverwijk

██████████, contactpersoon wijkgroep WestBeverwijk

(email wijkgroep: [info@westbeverwijk.nl](mailto:info@westbeverwijk.nl), staat doorgeschakeld naar privé: ██████████)

*Dit document is digitaal aangemaakt en daarom niet ondertekend.*

- 0 -



**Verzonden:** 4/13/2023 3:15:17 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** bestuur@borseletotdekern.nl  
**Als:** Maatschappelijke organisatie  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** stichting Borsele tot de Kern

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?  
Zo ja, welke zijn dit?**

Het is onontkoombaar dat de gehele energietransitie wordt onderverdeeld in deelprojecten, bijvoorbeeld rond wind op zee, aanlandingsverbindingen, waterstofnetwerken en kerncentrales. Vervolgens is de opgave om deze deelprojecten goed te coördineren op de plekken daar waar deze in de fysieke wereld weer bij elkaar komen.

Onze zorg gaat uit naar de coördinatie van de deelprojecten in Borsele en omgeving. Uit het Voornemen en voorstel voor participatie VAWOZ blijkt nog niet helder hoe deze coördinatie vorm zal krijgen.

Daarbij is ons schrikbeeld dat we als stichting worden genoodzaakt om deel te nemen aan participatie in elk van de deelprojecten. Op deze wijze krijgen we een rol als coördinator, een rol die ons niet past.

'Borsele tot de Kern' pleit ervoor dat in het kader van participatieve waarde evaluatie het rijk ook aan inwoners en belanghebbenden op locatie duidelijk wordt gemaakt op welke manier en door wie zij geïnformeerd en betrokken zullen worden, en waarop hun inbreng invloed kan hebben. Hier ligt een rol voor de centrale coördinator van de energietransitie.

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Als organisatie, die zich inzet voor een goede leefomgeving in Zeeland, zien wij dat een groot aantal projecten in Zeeland gerealiseerd zal gaan worden. De energietransitie vraagt om nieuwe windparken, waterstoffabrieken en elektriciteitscentrales. Om deze te verbinden met de verbruikende regio's is een verzwaring van de energie-infrastructuur noodzakelijk.

De deelprojecten kennen elk een eigen planning en eigen afwegingen rond kosten, nut, noodzaak en plaatselijke impact. Zo zal het project VAMAZ zich concentreren op de tracés voor zeekabels en de noodzakelijke convertorstations aan land. De versterking van de hoogspanningslijnen verder landinwaarts, is echter een ander deelproject, dat ook rekening dient te houden met de mogelijke bouw van kerncentrales, een derde project. Een sub-optimale oplossing ligt op de loer.

Een integrale benadering van de afwegingen is noodzakelijk, hoe lastig deze ook te realiseren zal zijn.

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

'Borsele tot de Kern' blijft graag betrokken bij verdere stappen van dit deelproject en de deelprojecten waarmee VAWOZ afstemming bereikt.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

'Borsele tot de Kern' pleit ervoor dat in het kader van participatieve waarde evaluatie het rijk ook aan inwoners en belanghebbenden op locatie duidelijk wordt gemaakt op welke manier en door wie zij geïnformeerd en betrokken zullen worden, en waarop hun inbreng invloed kan hebben. Hier ligt een rol voor de centrale coördinator van de energietransitie.

**Verzonden:** 4/13/2023 4:42:55 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):** [REDACTED]  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:**  
**E-mailadres:** bzzb@hetnet.nl  
**Als:** Buurt en/of bewonersorganisatie  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

zie bijlage 1

94375342\_8843747\_BZZB\_reactie\_op\_VAWOZ\_2031\_dd\_130420-23.doc

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

zie boven

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

zie boven

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

zie boven



Stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland

secretariaat: BZZB  
Van der Poest Clementstraat 7  
4443 AL Nisse  
tel: 0113-64 95 36  
e-mail: [bzzb@hetnet.nl](mailto:bzzb@hetnet.nl)

Aan het Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt Programma VAWOZ V&P

Postbus 111

9200 AC Drachten

BZZB reactie op de Kennisgeving voornemen en participatie Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee 2031 – 2040

Nisse, 11 april 2023

Geachte mevrouw, mijnheer,

De stichting Behoud de Zaak van Zuid-Beveland (BZZB) heeft uw kennisgeving van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee 2031 – 2040 gelezen. Tot aan 2030 wordt volgens de bestaande plannen ongeveer 21 gigawatt (GW) aan windenergie op zee gerealiseerd. Dit is ongeveer 75% van het huidige elektriciteitsverbruik van ons land. In de tien jaar daarna, tussen 2031 en 2040 meldt u rekening te houden met circa 29 GW extra windenergie op zee (dus 50 GW in totaal). Die enorme productie van duurzame hernieuwbare energie moet worden gebracht naar de gebruikers. Dat is een zware en ingrijpende opgave. Wij zullen de komende stappen in dit programma VAWOZ met aandacht volgen en waar nodig van onze mening voorzien.

De BZZB heeft als doelstelling de landschappelijke, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden van de Zak van Zuid-Beveland te bewaken en te bewaren. Het gebied is aangemerkt als een Waardevol Cultuur Landschap (WCL Zak van Zuid-Beveland) en Nationaal Landschap ( Zuid-West Nederland). De groene waarden in ruimte en rust zijn alom bekend en gewaardeerd. In het landschap is de ontstaansgeschiedenis van ons land nog leesbaar aanwezig, als in een levend geschiedenisboek.

De recent gerealiseerde elektriciteitstransportverbinding in de vorm van het nieuwe Zuid-West 380 kV tracé door de Zak (en overige Zuid-Beveland) is een ernstige aantasting van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied. De grootschaligheid doet wezenlijke en onherstelbare afbreuk aan de kleinschaligheid en belevingswaarde van het historische landschap. Alom (en ook in bestuurlijke kring achteraf) wordt deze ingreep afgekeurd en betreurd. Deze aanslag op het gebied valt voor ons in de categorie: 'eens, maar niet weer'.

De BZZB roept u dan ook op bij de vervolgstappen in het programma VAMAZ de noodzaak van transport over grote afstanden in zijn algemeenheid te voorkomen. In het bijzonder voor de Zak van Zuid-Beveland vinden wij nieuwe hoogspanningstracés ongewenst en onaanvaardbaar. Dit geldt ook voor de mogelijke aansluiting Borssele – Terneuzen. De aanlandingsplaatsen voor Wind op Zee moeten zodanig worden gekozen dat de stroom of energiedrager wordt gebracht naar de plaats waar de energie wordt verbruikt. In het lange termijn perspectief van een duurzaam energiesysteem in 2050 zou dus eerst moeten worden bepaald welke energie-intensieve industrie over 30 jaar nog in dit dichtbevolkte en hoogontwikkelde land past. Het is natuurlijk een valse droom om te denken dat in 2050 dezelfde supergrootverbruikende bedrijven als Yara, Dow en Zeeland Refinery in onze streek nog onveranderd hun energie van het publieke net zullen afnemen. Ook van de bedrijven mag een verduurzaming en sterke energiebesparing worden verwacht.

Wij zijn er in die verduurzaamde omgeving een groot voorstander van dat wordt besloten om de energie zo dicht mogelijk bij de grootverbruikers te doen aanlanden. Daarom verzoeken wij u de mogelijkheden onderzoek te doen naar aanlanding van stroom van wind op zee direct aan de Zeeuws-Vlaamse kant van de Schelde. Ook de aanlanding van op zee geproduceerde waterstof aan die kant van de Schelde verdient aandacht, ook in dat kader van verduurzaming van de grootschalige, internationale bedrijven. Verder zouden wij studie naar de aanlandingspunten van Wind op Zee verder landinwaarts bij Moerdijk en Geertruidenberg willen aanbevelen. Wellicht dat in het kader van innovatie van de elektriciteitsproductie en het E-transportstelsel ook het kleinschalig en modulair opwekken van energie in Brabant en Limburg een alternatief kan bieden voor uitbreiding van het E-transportstelsel.

Wij zien met belangstelling het vervolg van dit programma VAWOZ 2031 – 2040 tegemoet.

Vriendelijke groet,

namens BZZB



**Verzonden:** 4/13/2023 5:27:27 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** De Verwachting  
**Huisnummer:** 1  
**Postcode:** 1761 VM  
**Woonplaats:** Anna Paulowna  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:**  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Overheid  
**(Mede) namens:** Gemeente Hollands Kroon: B&W  
Gemeente Den Helder: B&W  
Gemeente Schagen: B&W  
Gemeente Texel: B&W  
**Organisatie:** Regio de Kop van Noord-Holland (4 gemeenten)

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie bijlage 1

94376339\_8843975\_2023-04-11\_Zienswijze\_VAWOZ-\_def.pdf

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

zie bijlage 1

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

zie bijlage 1

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

zie bijlage 1



Aan Bureau Energieprojecten  
 Inspraakpunt Programma VAWOZ VenP  
 Postbus 111, 9200 AC Drachten

Hollands Kroon, 11 april 2022

Betreft: Zienswijze Voornemen Programma VAWOZ 2031-2040 en voorstel voor participatie

Geacht Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,

Op 2 maart 2023 heeft u via de Staatcourant de kennisgeving gepubliceerd van het voornemen en voorstel voor participatie van het Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (Programma VAWOZ) 2031-2040. In deze kennisgeving biedt u partijen de gelegenheid voor het indienen van een zienswijze hierop. Onderstaand vindt u de gezamenlijke zienswijze van de regio Kop van Noord-Holland. Dit zijn de gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel.

### Algemeen

Allereerst willen we u bedanken voor de gelegenheid om een zienswijze in te dienen. Het voornemen en voorstel voor participatie zien wij als een goede basis, waar veel aandacht aan is besteed. Onze complimenten daarvoor. We interpreteren het doel van de participatie als volgt: het gaat om informeren, consulteren en advies inwinnen. Het Rijk weegt ingebrachte belangen en overwegingen vervolgens af en neemt daarna beargumenteerde besluiten. Wij vragen u om te bevestigen of onze interpretatie juist is.

Als regio onderschrijven we de noodzaak en opgave om minder fossiele energie te gebruiken en in te zetten op duurzame en in Nederland opgewekte energie, om zo de doelen van het Klimaatakkoord te realiseren. Ook onderschrijven wij dat de ontwikkeling van windenergie op zee hierin een cruciale rol speelt. We begrijpen dat het niet overal (meer) mogelijk is om de windparken op zee te verbinden met het landelijke hoogspanningsnet en dat daarom naar nieuwe aanlandlocaties wordt gezocht.

De Kop van Noord-Holland is in beeld als aanlandregio voor zowel elektronen als moleculen. Ruimtelijk kan deze ontwikkeling negatieve gevolgen hebben voor onze regio door het benodigde aantal hectaren, maar ook de eventuele bijkomende bovengrondse verbindingen. Wellicht biedt de aanlanding ook kansen. We vragen u daarom ook aandacht te besteden aan, en te onderzoeken wat de positieve aspecten zijn die een dergelijke aanlanding met zich meebrengt, en hier samen met ons aan te werken. Hierbij denken wij aan, maar niet uitsluitend, effecten op economisch gebied, woningbouw, mobiliteit en positieve effecten voor natuur en milieu en de inwoners van onze regio. We hechten dan ook grote waarde aan de integrale analyse van effecten. Wij vragen u in te zetten op brede welvaart, voor de regio zijn vooral de effecten op de thema's omgeving, milieu, economie, circulariteit en techniek (met oog op voorkeur voor ondergrondse verbindingen) van belang. Koppelkansen moeten hierin worden



meegenomen. Bij voor de regio negatieve effecten, wil de regio bezien hoe die zo veel mogelijk kunnen worden weggenomen of verzacht. Welke vorm van compensatie kan er geboden worden. De regio is veelkleurig, wij vragen u om die reden ook intrinsieke betrokkenheid te tonen bij wat zich in de regio afspeelt.

Ook geven we u mee om nu al na te denken over een budget voor compenserende gebiedsinvesteringen voor de aanlandingen na 2030. Dit naar analogie van de gebiedsinvesteringen die u verkent bij de aanlandingen vóór 2030.

### Enkele opmerkingen en vragen

We hebben een aantal specifieke opmerkingen en vragen over het voornemen en voorstel voor participatie. Die zetten we hieronder op een rij.

- In het voornemen staat op pagina 12 een plattegrond, met mogelijke soorten aanlandingspunten en benodigde infrastructuur. Wij onderschrijven dat de aanlanding met moleculen in de vorm van waterstof kansrijk is voor de regio, ook via hergebruik van de bestaande gasinfrastructuur die al aanlandt in de regio. Dit sluit aan bij de ambitie van de regio zich verder te ontwikkelen als waterstofhub en een belangrijke rol te spelen bij de productie en doorvoer van waterstof. Zo kan de Kop van Noord-Holland bijdragen aan de ontwikkeling van een nationale waterstofeconomie.
- Voor het beoogde hoogspanningsstation nabij Middenmeer verzoeken wij u naar een zo ruim mogelijk zoekgebied te kijken. Wij vragen u niet alleen naar het gebied rondom Middenmeer te kijken maar heel Noord-Holland Noord hiervoor als zoeklocatie mee te nemen.
- Onze regio kenmerkt zich door een uniek agrarisch landschap dat dient als een van de economische pijlers van de regio. Grote oppervlaktes agrarische grond zijn hiervoor in gebruik. Deze economische pijler mag niet in gevaar komen doordat (veel) ruimte opgeofferd moet worden voor energie-infrastructuur.
- Wij vragen u om zorgvuldig te onderzoeken en mee te nemen wat de mogelijkheden zijn voor elektrolyse op de Noordzee (1.3.1 Uitgangspunten programma, bullit 6). Elektrolyse op zee heeft onze voorkeur, door het grote ruimtebeslag van electrolyzers op land.
- Bij 1.3.1. Uitgangspunten programma bullit 7, wordt verwezen naar het Noordzeeakkoord: *“We gaan op zoek naar kansrijke routes met zo min mogelijk effect op andere belangen en passend binnen de ecologische randvoorwaarden en draagkracht. We sluiten aan bij afspraken uit het Noordzeeakkoord”*. Door de toevoeging over het Noordzeeakkoord lijkt dit uitgangspunt alleen over de Noordzee te gaan. Wij vinden dat dit nadrukkelijk ook moet gelden voor de routes over land. Wij stellen voor de tekst als volgt te wijzigen: *We gaan op zoek naar kansrijke routes **op zee en land** met zo min mogelijk effect op andere belangen*. Ook willen wij benadrukken dat voor ons de balans tussen ruimte voor energie-infrastructuur en visserij uitgangspunt is. De visserij staat immers al zwaar onder druk.

### Voor de participatie willen wij u graag het volgende meegeven

1. Als regio hebben wij zorgen. De kern daarvan is dat er de komende jaren zoveel gebeurt op het gebied van energietransitie en alles wat daarmee samenhangt, dat het bijna onmogelijk is om dit te overzien.

Spreekwoordelijk: Er groeien heel veel bomen in het bos, terwijl dat bos nog jong is, en relatief onbekend. Daarom pleiten we ervoor de activiteiten van de verschillende overheidslagen meer inzichtelijk te maken, af te stemmen en gemeenten hierin een prominente rol te geven. Zo voorkomen we dat bewoners worden overspoeld met informatie en participatietrajecten. Gemeenten staan het dichtst bij de inwoners, weten wat er speelt en leeft, en worden van alle overheden het meest vertrouwd door inwoners. En juist omdat het vertrouwen landelijk laag is, kunnen en willen wij als gemeenten graag met u bijdragen aan het herstel van dit vertrouwen. Mensen herkennen zich steeds minder in de landelijke overheid. Wij helpen u daarom graag om samen recht te doen aan wat de regio nodig heeft.

2. De aanpak met twee sporen spreekt ons aan: een landelijk spoor met de nadruk op online participatie (zoals webinars en online sessies) en een regionaal spoor met de nadruk op (fysieke) interactie en dialoog. Voor het gedeelte landelijke participatie vragen wij u ook een kennissessie te organiseren voor onze inwoners over zowel het proces als de techniek. Wij vinden het positief dat lokale en regionale kanalen zijn opgenomen in de lijst van instrumenten voor het verspreiden van informatie. Voor participatie op regionaal niveau willen wij graag een aantal extra, eigen, instrumenten aandragen om gebruik van te maken.
  - Het online participatieplatform van de gemeente Den Helder ([www.ingesprek.denhelder.nl](http://www.ingesprek.denhelder.nl)).
  - Het online participatieplatform van de gemeente Schagen ([samen.schagen.nl](http://samen.schagen.nl)).
  - Het online participatieplatform van de gemeente Texel ([texel.citizenlab.co](http://texel.citizenlab.co)).
  - Het online participatieplatform van de gemeente Hollands Kroon ([denkmee.hollandskroon.nl](http://denkmee.hollandskroon.nl)). Op deze website kunt u ook een overzicht vinden van reeds geplande [participatieve activiteiten](#), waar wij ook graag de participatie activiteiten voor VAWOZ voor onze regio op publiceren.
  - Onze visie op participatie gaat uit van elkaar betrekken en oog hebben voor elkaar. Door naar elkaar te luisteren en open te staan voor elkaars mening en ideeën. Ook al zijn we het niet altijd eens met elkaar. Het is voor ons randvoorwaardelijk dat u dit gedachtegoed mee neemt in uw participatieplan.
  - Voor de communicatie over kennisgevingen of vermeldingen in de (regionale) media, zouden wij graag vooraf worden meegenomen in de afstemming. Zo zijn wij 1) vooraf goed geïnformeerd, zodat wij onze inwoners ook goed kunnen informeren en 2) kunnen wij eventuele specifieke regionale punten aandragen, bijvoorbeeld dat Hollands Kroon geen openbaar gemeentehuis heeft en van welke media u het beste gebruik kunt maken.
3. We waarderen het dat een overzicht van samenhangende trajecten is toegevoegd. Wij pleiten ervoor dat waar mogelijk, deze trajecten en de participatie ervoor, worden geïntegreerd. Om te beginnen de participatie voor VAWOZ en 380kV in Noord-Holland. Dit combineren is een voorwaarde om het voor onze inwoners inzichtelijk en behapbaar te maken.
4. Daarnaast moet de informatievoorziening voor inwoners en volksvertegenwoordiging wat ons betreft absolute voorrang krijgen. Tot op heden hebben Rijk, provincie en netwerkbedrijven inwoners en

gemeenten nog niet voorzien van samenhangende informatie over vraagstukken voor de energietransitie en de energie-infrastructuur. Bij de communicatie moet het perspectief van de inwoners het uitgangspunt zijn. En niet, zoals nu, het perspectief en de logica van beleidstrajecten.

5. Bij alle communicatie en participatie geldt wat ons betreft het uitgangspunt dat de taal begrijpelijk is. Het taalniveau moet zoveel als mogelijk niveau B1 zijn en zoveel als mogelijk worden ondersteund door beeld zoals een realistische presentatie door middel van filmpjes en infographics met beeldende voorbeelden. Voor digitale communicatie gaan wij ervan uit dat u zich houdt aan uw eigen digitale toegankelijkheidseisen.
6. Verder missen wij nog een aantal praktische zaken. Zo geeft u bij de participatie op landelijk niveau aan dat er start-, tussen- en eindbijeenkomsten komen. Wij missen een overzicht van wie u hiervoor wilt uitnodigen. We missen ook informatie over hoe belangstellenden zich kunnen aanmelden.
7. Als laatste willen wij u nog een aantal aanvullingen meegeven om toe te voegen aan *bijlage 2 overzicht te betrekken organisaties* van het voornemen en voorstel voor participatie:

Doelgroepen participatieproces	Beoogde deelnemers
Natuur- en milieuorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Het Zijper Landschap</li> <li>• Landschap Noord-Holland</li> <li>• Natuurmonumenten</li> <li>• Staatsbosbeheer</li> <li>• Stichting Red de Wieringermeer</li> </ul>
Brancheorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Greenport Noord-Holland Noord</li> <li>• EHC Petten</li> <li>• Element NL (opvolger van brancheorganisatie NOGEPA; In Element NL zijn twaalf bedrijven verenigd die vergunningen hebben om in Nederland olie en gas te winnen)</li> <li>• North Sea Energy Gateway (NSEG)</li> <li>• Ondernemersfederatie Hollands Kroon (OFHK)</li> <li>• Ondernemersfederatie Kop NH (en per gemeente is er een organisatie die het lokale bedrijfsleven vertegenwoordigt)</li> <li>• Ondernemersfederatie Schagen</li> <li>• Seed Valley</li> </ul>
Private sector	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Agriport A7</li> <li>• Den Helder Airport</li> <li>• ECW Energy</li> <li>• TESO</li> </ul>

Regionale ontwikkelingsmaatschappijen die zich op provinciaal niveau richten op het versterken van de economie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ROM Inwest</li> <li>• VNO-NCW West</li> </ul>
(Decentrale) overheden	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Koninklijke Marine</li> <li>• Gemeenteraden (advisering via Regionale Raadscommissie Noordkop)</li> </ul>
NIEUWE CATEGORIE Bewoners	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bewonersverenigingen</li> <li>• Dorpsraden</li> </ul>

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Den Helder

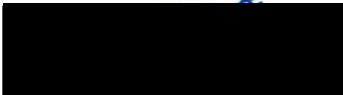


J.A. de Boer MSc.  
burgemeester



secretaris

Burgemeester en Wethouders van Hollands Kroon



R.N. Leever  
13-04-2023  
locoburgemeester



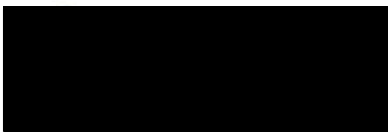
W. C. P. P. P. P.  
secretaris

Burgemeester en Wethouders van Schagen

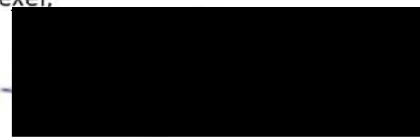
M.J.P. van Kampen-Nouwen  
burgemeester

  
secretaris

Burgemeester en wethouders van gemeente Texel.



ir. M.C. Uitdehaag  
burgemeester



wnd. secretaris

**Verzonden:** 4/13/2023 10:24:04 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED]  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Bedrijf  
**(Mede) namens:** [REDACTED]  
**Organisatie:** [REDACTED]

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

De kabels vanaf de windparken rechtstreeks naar de Eemshaven leggen.

94379523\_8844933\_Zienswijze\_13-4-2023.docx

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Het landbouwaspect. De akkerbouw gronden moeten intact blijven. De gezondheidsaspecten (zie zienswijze).

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Betere informatie over de ontwikkelingen van de plannen en de inzage termijnen via de e-mail.

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven. Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Heldere informatie en informatie bijeenkomsten in de regio Noord-Groningen.

UITHUIZERMEEDEN, 13 april 2023

Reactie op het programma PAWOZ - Eemshaven

Wij wonen in het gedeelte waar de aanlanding van enkele kabelroutes zijn geprogrammeerd en zijn dus betrokkenen. Hierbij onze zienswijze:

Ten eerste. Een aantal routes gaat gedeeltelijk door het vasteland heen. Dat mag niet gebeuren. Het is niet uit te leggen dat vruchtbare landbouwgrond wordt opgeofferd aan ondergrondse kabels terwijl in Afrika elke 48 seconden een mens sterft door honger. Het kan jaren duren voordat de bodem is hersteld. Het gaat dus niet om één oogst die verloren gaat, maar om meerdere. In Noord-Groningen vindt hoogwaardige voedselproductie plaats, graan, hoogwaardige pootaardappelen, die ook naar Afrika gaan, suiker en nog veel meer. Er komt waarschijnlijk een beschermde status voor vruchtbare landbouwgrond. Daarom moeten de kabels rechtstreeks naar de Eemshaven worden gelegd.

Ten tweede. Het aanleggen van hoogspanningskabels ondergronds brengt risico's voor de gezondheid met zich mee. Agrariërs lopen gezondheidsrisico's. Wanneer zij de hele dag en 's avonds het land aan het bewerken zijn, worden zij voortdurend blootgesteld aan magnetische velden. De stroom die door de ondergrondse kabels gaat, veroorzaakt een magneetveld. De grond schermt het magneetveld niet af, er is boven de grond ook een magneetveld aanwezig. Het is niet voor niets dat sinds 2005 in Nederland een voorzorgsbeleid geldt. De rijksoverheid wil niet dat er nieuwe hoogspanningskabels dichtbij woningen komen. Achtergrond hiervan is dat de Wereldgezondheidsorganisatie en de Gezondheidsraad aanwijzingen zien voor een verband tussen de langdurige blootstelling aan magneetvelden met deze sterkten en de kans op leukemie bij kinderen tot 15 jaar. Op 29 juni 2022 heeft de Gezondheidsraad het advies uitgebracht om blootstelling aan magnetische velden uit voorzorg zo laag mogelijk te houden. In 2018 heeft de Gezondheidsraad geconcludeerd dat er ook voor hersentumoren aanwijzingen zijn voor een oorzakelijk verband met de blootstelling, zij het dat deze zwakker zijn dan bij leukemie.

Over hoogspanningslijnen die ondergronds worden aangelegd heeft de Gezondheidsraad in 2007 het volgende gezegd:

'Wanneer hoogspanningslijnen ondergronds worden aangelegd (er wordt dan van "kabels" gesproken) zal de veldsterkte die ze op het maaiveld veroorzaken, veranderen. De elektrische velden worden daarbij vrijwel geheel afgeschermd, maar dat geldt niet voor de magnetische velden. Of en hoeveel de magnetische veldsterkte gereduceerd wordt door de lijnen ondergronds te leggen, is onder meer afhankelijk van hoe diep ze worden ingegraven. **Indien de kabels niet al te diep liggen kan de magnetische veldsterkte op het maaiveld in een smalle strook direct boven de kabels zelfs toenemen ten opzichte van de veldsterkte onder bovengrondse lijnen.**' Want het magneetveld op stahoogte direct boven een ondergrondse hoogspanningskabel, is sterker dan op stahoogte onder de draden van de overeenkomstige bovengrondse hoogspanningslijn.

Op 18 april 2018 heeft de Gezondheidsraad het eerste deeladvies een Kernadvies Hoogspanningslijnen en gezondheid deel 1 uitgebracht. Hierin staat bovendien: 'De raad geeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in overweging om het voorzorgbeleid uit te breiden naar ondergrondse elektriciteitskabels en andere bronnen van langdurige blootstelling aan magnetische velden uit het elektriciteitsnetwerk, omdat magnetische velden *niet tegengehouden worden door bodem of bouwmaterialen.*'

Er zijn immers al langer aanwijzingen dat kinderen die in de buurt hoogspanningslijnen wonen een hogere kans hebben om leukemie te krijgen dan andere kinderen.

De staatssecretaris van IenW heeft vervolgens aan de Gezondheidsraad gevraagd de huidige stand van wetenschap in kaart te brengen over de relatie tussen het leven in de buurt van hoogspanningslijnen en gezondheidsrisico's. Want hoogspanningslijnen zijn een bron van extreem

laagfrequentie elektromagnetische (ELF-EM) velden. De Gezondheidsraad zal in de twee volgende deeladviezen inzoomen op de relatie tussen verschillende vormen van kanker bij volwassenen en het wonen in de buurt van hoogspanningslijnen en **de relatie tussen neurodegeneratieve ziekten (zoals de ziekte van Alzheimer) en het wonen in de buurt van hoogspanningslijnen.**

Ten derde. In het adviesrapport van Lysias op 19 oktober 2020 aan de minister van EZK en de Tweede Kamer, staat de volgende aanbeveling van Lysias: 'dat het bevoegd gezag in bestemmingsplannen en bij de vergunningverlening voor nieuwe projecten het aspect magneetvelden, bij alle netcomponenten, meeweegt in de bredere ruimtelijke afweging, zoals deze wordt beoogd in het kader van de Omgevingswet.' **Voorts schrijft Lysias aan de minister dat 'het realiseren van nieuwe gevoelige bestemmingen hier minder wenselijk en zou alleen aan de orde moeten zijn als het niet anders kan. Vanuit het voorzorgprincipe bevelen wij aan om voor de binnenste AMM-afstand (afweging mogelijke maatregelen) vanuit het Rijk het advies te geven hier gevoelige bestemmingen zoveel als redelijkerwijs mogelijk te vermijden. Dit betekent dat bij het mogelijk maken van gevoelige bestemmingen binnen de binnenste AMM-afstand er sprake zal moeten zijn van zwaarwegende argumenten (lees 'noodzaak').'** AMM-afstanden zijn vaste afstanden vanaf een magneetveldbron.

Aangezien er goede alternatieve routes zijn, namelijk de kabelroutes die rechtstreeks vanaf de windparken op zee aanlanden in de Eemshaven, moeten de hoogspanningskabels in het tracé Eemshaven Oost (de routes Meeuwenstaart, Oude Westereems en Horsborngat) worden gelegd. Daar liggen nu ook kabels en dat is een route waarvan de technische en milieu aspecten reeds bekend zijn.



**Verzonden:** 4/15/2023 12:46:14 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** [REDACTED].  
**Straat:** [REDACTED]  
**Huisnummer:** [REDACTED]  
**Postcode:** [REDACTED]  
**Woonplaats:** [REDACTED]  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:**  
**E-mailadres:**  
**Als:** Maatschappelijke organisatie  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Stichting Red de Wieringermeer

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie bijlage

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Zie bijlage

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Zie bijlage

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zie bijlage



Slootdorp, 12 maart 2023

Bureau Energieprojecten  
 Inspraakpunt waterstofnetwerken Noord-Nederland Noord  
 – inspraak op het voornemen en participatieplan VWA0Z  
 Postbus 111,  
 9200 DC Drachten

Geachte mevrouw/mijnheer,

Bij deze sturen wij u een voorlopige reactie op het voornemen en participatieplan Verbinding Aanlanding Wind op Zee 2031-2040. Een uitgebreidere reactie zullen wij u binnenkort sturen. Wij reageren als bestuur van de Stichting Red de Wieringermeer **1**), die betrokken is bij en kennis heeft van de energievoorziening en het energieverbruik op en rond het bedrijventerrein Agriport in Middenmeer. Dit gebied is in de genoemde Verbinding opgenomen als hoogspanningsstation (exacte locatie nog te bepalen) en tevens als 'mogelijk te onderzoeken locatie' voor aanlanding van elektronen.

We reageren nu in eerste instantie op het participatieplan.

Daarbij hebben we enkele vragen, met name bij de definitie of beter gezegd uw opvatting over participatie en uw onderscheid in participatie bij het landelijke plan en bij regionale plannen.

Voorafgaand daaraan hebben we echter een vraag over uw intentie met participatie. Ons is niet geheel duidelijk, waarom u participatie in dit plan voorstaat. Als u dat zou verduidelijken, zou het volgens ons ook veel helderder zijn welke rol u deelnemers aan de participatie toedicht en welke verwachtingen deelnemers daarover zouden kunnen hebben. Het heeft er sterk de schijn van, dat u 'participatie' toepast, omdat dat in de Omgevingswet staat. Maar ook als dat uw enige motivatie zou zijn ontslaat dat u ons inziens niet van de verplichting om uw opvatting over wat participatie in dit plan betekent, en op welke wijze u met de inbreng van participanten om zult gaan, nader te verduidelijken. Dat is ons nu althans niet echt duidelijk.

Verder merken we bij blz. 17 op, dat u onderscheid maakt tussen participatie op landelijk en op regionaal niveau, zonder dat met argumenten te onderbouwen. We snappen dat een dergelijk onderscheid mogelijk gewenst kan zijn, maar missen uw motivering daarvan, zodat we ook niet kunnen plaatsen vanuit welke optiek u dit onderscheid van belang vindt.

Op die manier blijven we als betrokken burgers daarover in het ongewisse, wat ons gevoel dat we als een serieuze partner van u worden beschouwd, niet bepaald versterkt. Dat betreuren we.

In paragraaf 2.3 Het participatieproces geeft u aan dat het goed is om te weten wat u doet en waarom u dat doet, en dat u weet wat wij (betrokkenen) belangrijk vinden, en waarom. Dat belang onderschrijven we van harte. Die opmerking gaat gepaard met een uitnodiging om dit 'proces' samen met u vorm te geven.

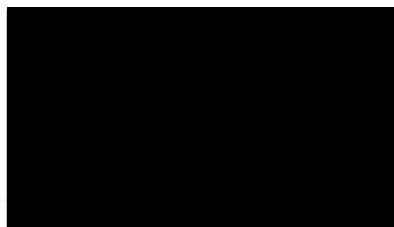
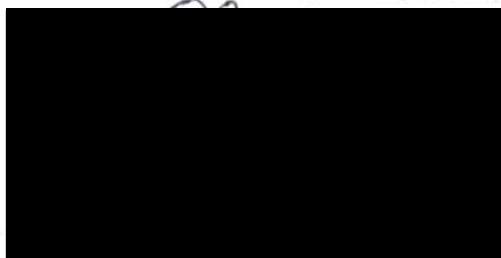
Dit roept bij ons de suggestie op van het houden van een gezamenlijke bijeenkomst waarin verschillende vormen en stadia van participatie met elkaar worden besproken, op basis waarvan er aan het eind daarvan kan worden gekomen tot een door zoveel mogelijk partijen gewenst participatiemodel.

Daarbij zouden ook verschillende opties voor landelijke participatie en andere voor regionale participatie besproken kunnen worden.

Voorwaarde voor het houden van een dergelijke bijeenkomst is volgens ons wel, dat voor de begeleiding daarvan gebruik gemaakt wordt van een (communicatie-)adviesbureau, dat ervaring heeft in het begeleiden van dit soort - lastige - keuzeprocessen.

Tot zover deze eerste reactie.

Namens de Stichting Red de Wieringermeer



Correspondentieadres:



**Verzonden:** 4/15/2023 12:50:38 PM  
**Onderwerp:** Zienswijze  
**Project:** Programma VAWOZ - inspraak op VenP  
**Achternaam:** [REDACTED]  
**Tussenvoegsel(s):**  
**Voorletters:** L.  
**Straat:** Postbus  
**Huisnummer:** 4472  
**Postcode:** 3006 AL  
**Woonplaats:** Rotterdam  
**Land:** Nederland  
**Telefoonnummer:** [REDACTED]  
**E-mailadres:** [REDACTED]  
**Als:** Bedrijf  
**(Mede) namens:**  
**Organisatie:** Evides Waterbedrijf

**In het voornemen wordt de opgave beschreven. Heeft u ideeën voor andere oplossingen?**

**Zo ja, welke zijn dit?**

Zie bijlage

**Welke punten vindt u belangrijk bij het uitvoeren van het programma?**

Zie bijlage

**Welke ideeën heeft u voor de manier waarop we u betrekken bij het programma?**

Zie bijlage

**In het voorstel voor participatie zijn ideeën over de informatievoorziening beschreven.**

**Welke suggesties wilt u hieraan toevoegen?**

Zie bijlage

Bureau Energieprojecten  
Inspraakpunt Programma VAWOZ V&P  
Postbus 111  
9200 AC DRACHTEN

**Evides Waterbedrijf**

Postbus 4472  
3006 AL Rotterdam  
www.evides.nl

KvK 24170650

BTW NL0071.97.032.B01

IBAN: NL23 BNGH 0285 0423 94 / BIC: BNGHNL2G

Uw kenmerk:  
Ons kenmerk: Infra/AMI/LM/11-04-2023  
Onderwerp: Zienswijze VAWOZ Evides N.V.

Contactpersoon:  
Afdeling:  
Telefoon:  
E-mail:



Geachte dames en heren,

Middels dit schrijven maakt Evides N.V. (hierna te noemen: Evides) haar zienswijze op het voornemen en het participatieplan voor het Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee 2031-2040.

### **Belang Evides**

Evides staat voor een betrouwbare drinkwaterlevering aan ruim 2,5 miljoen klanten en de industrie in zuidwest Nederland. De mogelijke aanwezigheid hoogspannings- of waterstofinstallaties kunnen gevolgen hebben voor de instandhouding van de functionaliteit en bedrijfsvoering van de leidingnetten en productie-installaties van Evides hetgeen wettelijk is geborgd in de Drinkwaterwet en Drinkwaterbesluit.

De planvorming ten behoeve van VAWOZ vormt een directe aanleiding voor Evides tot het geven van een zienswijze en het verzoek tot verdere participatie.

### **Ongestoorte ligging en functionaliteit Evides productiefaciliteiten**

Voor Evides is een ongestoorde ligging en bedrijfsvoering van haar innamestations en productiefaciliteiten (b.v. bekkens, reservoirs, pompstations, terreinleidingen, zuiveringswerken) van wezenlijk belang teneinde de productie en leverantie van water te kunnen waarborgen. Het is van essentieel belang dat de aanwezige Evides infrastructuur te allen tijde veilig bereikbaar zijn en blijven, niet alleen in geval van calamiteiten en onderhoudswerkzaamheden.

### **Ongestoorte ligging en bereikbaarheid Evides leidingen**

Voor Evides is een ongestoorde ligging van haar drink- en industriewaterleidingen van wezenlijk belang teneinde de leveringszekerheid te kunnen waarborgen. Voorts is het essentieel dat de aanwezige Evides leidingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven, niet alleen in geval van calamiteiten en onderhoudswerkzaamheden, maar ook voor wijzigingen aan of uitbreidingen van haar leidingnetwerk. Daarbij is het van eminent belang dat te allen tijde veilig kan worden gewerkt.



### **Aandachtspunten Evides**

In de aangeleverde documenten wordt beschreven dat onderzoek plaats zal vinden naar de ruimtelijke inpassing voor hoogspanning- of waterstofverbindingen met alle daartoe benodigde faciliteiten (b.v. stations of opslagfaciliteiten). Hieronder geven wij onze generieke bezwaren.

#### 1. Aanlegfase

Tijdens de aanlegfase kunnen de belangen van Evides in meer of mindere mate geraakt als gevolg van aanwezigheid van ondergrondse en bovengrondse assets van Evides en leidingkruisingen en paralleligging met Evides drinkwater- dan wel industriewatertransportleidingen. Dit vergt altijd toetsing en accordering van Evides.

#### 2. Beheerfase

Niet alleen met betrekking tot de aanlegfase, maar eveneens voor de fase van beheer en onderhoud van de in de nabijheid van de kabelverbinding of waterstofverbindingen gelegen Evides leidingen zijn er gevolgen. Onze bezwaren zien op de volgende punten:

1. De gevolgen voor Evides als gevolg van de aanwezigheid van een hoogspanningsverbinding of een waterstofverbinding voor de continuïteit en leveringszekerheid van drink- en industriewater in geval van calamiteiten of noodzakelijk onderhoud aan haar leidingen.
2. Niet duidelijk is welke voorwaarden de beheerders hanteren indien Evides werkzaamheden aan haar leidingen uitvoert in directe nabijheid van nieuwe hoogspanningsverbindingen of waterstofverbindingen.
3. Bij grondroerende werkzaamheden van Evides in de nabijheid van de 380 kV hoogspanningsverbinding of waterstofverbindingen zal de leidingexploitant extra veiligheidsmaatregelen opleggen. Het is niet duidelijk is welke extra maatregelen dit zijn en wat de bijbehorende meerkosten voor Evides zijn.
4. De elektrische en thermische beïnvloeding van de Evides leidingen als gevolg van de aanwezigheid van de 380 kV hoogspanningsverbinding dienen te worden getoetst in het voortraject alvorens tot ontwerp wordt overgegaan. De belangen van Evides dienen, mede aan de hand van de geldende normen en eisen, in een zo vroeg mogelijk stadium te worden betrokken bij de tracékeuze.
5. Tot slot maakt Evides zich zorgen over de vraag of het in de toekomstige situatie nog mogelijk is om nieuwe aansluitingen te maken op de bestaande drinkwater en industriewaterleidingen en indien dit wel het geval is, tegen welke meerkosten.

**Conclusie en vervolg (Participatie)**

Evides heeft een zorg dat zij haar beheer en onderhoud van haar leidingen in de nabijheid van de voorgenomen activiteit niet of onvoldoende kan continueren. Om te borgen dat Evides haar wettelijke taak nu en in de toekomst tegen de zo laagst mogelijke maatschappelijke kosten kan blijven uitvoeren, dient hier op voorhand duidelijkheid over te zijn. Wij hopen middels deze zienswijze onze belangen en zorgen inzichtelijk te hebben gemaakt en vragen wij u deze mee te nemen bij de verdere planvorming. Bij de komende verkenning gericht op het bepalen van mogelijke alternatieven en het opstellen van een beoordelingskader voor de alternatieven wenst Evides te participeren in de verdere planontwikkeling. Naast de werksessies is het nuttig en raadzaam om in direct contact met Evides de mogelijke raakvlakken uit te werken tot een haalbaar voorkeuralternatief.

Wij hopen middels deze brief onze belangen en zorgen inzichtelijk te hebben gemaakt en vragen wij u deze mee te nemen bij de verdere plan- en besluitvorming. Verder blijven wij graag op de hoogte van het verdere verloop van het project.

Hoogachtend,  
Evides Waterbedrijf

